

STEDSANALYSE ANDENES

00: FORORD

Stedsanalysen for Andenes er utarbeidet høsten 2022 og vinteren 2023 av avdeling for samfunnsutvikling i Andøy kommune. Analysen har hatt som mål å spenne bredt, og kunne være både et internt kunnskapsgrunnlag og forarbeid til oppstarten av sentrumsplanen for Andenes (planlagt oppstart våren 2023), samt et dokument som kan brukes i mange andre sammenhenger både innenfor og utenfor kommuneorganisasjonen.

I arbeidet med analysen har en rekke interne og eksterne enheter, organisasjoner og enkeltmennesker bidratt til innsyn i Andenes bruk, utforming og historie. Disse er Voksenopplæring og integrering (Andøy kommune), Andøy museum med Jitse Buitink, Park (Andøy kommune), Rock mot Rus og det frivillige kulturlivet med Kristin Krey og Svein Spjelkavik, SAMSKAP, The Whale med Camilla Ilmoni, Whale safari, kommunalteknikk (Andøy kommune), Kulturavdelingen (Andøy kommune), Andøy boligstiftelse, Sigrid Bjorbekkmo (om masteroppgaven "Et samfunn i motvind") og Andenes Vel. Vi takker for samarbeidet!

Kristina Hjohlman Reed og Kaia Ingelill Aune
Mars 2023

INNHOLDSFORTEGNELSE

01: Introduksjon.....	s.4
02: Prinsipper for gode sentrum.....	s.8
03: Arealbruk.....	s.10
03.1: Funksjonsdeling.....	s.11
03.2: Hvordan beveger vi oss.....	s.17
03.3: 5 minuttersbyen.....	s.17
03.4: Fortetting.....	s.18
04: Grønnstruktur.....	s.18
04.1: Drift.....	s.20
05: Visuell identitet.....	s.24
05.1: Fargeanalyse.....	s.24
05.2: Typologi.....	s.32
05.3: Siktlinjer.....	s.35
05.4: Fremover.....	s.36
06: Fortetting.....	s.40
07: Kulturminner.....	s.42
08: Møteplasser.....	s.46
09: Døgnehjul.....	s.54
10: Belysning.....	s.57
11: Vindanalyse.....	s.60
12: Oppsummering.....	s.64
13: Konklusjon.....	s.70
13.1: Videre mål og arbeid.....	s.70
13.2: SWOT-analyse.....	s.72

01: INTRODUKSJON

Andenes ligger på 69 grader nord og 16 grader øst og er et fiskevær, en militærbase og kommunesentrumet i Andøy kommune i Vesterålen. Andenes har per 2022 litt i overkant av 2500 innbyggere. Dette er et tall som har sunket fra omkring 3000 i år 2000, og trenden er fremdeles synkende – dette i likhet med resten av kommunen (SSB).

Andenes har i hundrevis av år vært et viktig fiskevær i Nordland fylke. Lengst nord i Vesterålen ligger tettstedet på spissen av Andøya, med fiskerike hav og fjorder i tre himmelretninger. I en skildring fra 1920 blir tettstedets geografi beskrevet slik;

«På en odde langt uti nordishavet, med fiskerikt hav til tre sider med en tettbygd skjærgård i krans mod odden, ligger Andenes. [...] Intet lyer eller tar av for vind – hver vindsvæla kjennes. Når havveir setter på, brøler det med brottsjø innover skjærgården. Luften smaker salt»

Nettopp denne utsatte, værharde og avsidesliggende geografien har skapt bakteppet og grobunn for befolkningens næringsgrunnlag - fra fiskeriet til hvalturismen, militæret og space-industrien som har preget tettstedet i de senere årene. Her, ytterst i verden ligger egga – skråningen fra kontinentalsokkelen ned til dypet av Norskehavet – kun et fåtall kilometer fra land, og danner grunnlag for et rikt fiske, samt en helårs forekomst av hval som har blitt utgangspunktet for en turistnæring med stor vekst og potensiale.

På 1950-tallet, i takt med opptrappingen under den kalde krigen, ble det også etablert en militærbase i nær tilknytning til Andenes. Den har i de følgende syv tiårene formet Andenes befolkning, næringsutvikling og fysiske planlegging. Betydelig innvirkning på tettstedet fikk også militærbasen da den i 2016 ble vedtatt nedlagt av stortinget. Etter dette har satsingen på space-næringen økt betraktelig, og en ser derfor på det som det neste kapittelet i utviklingen av Andøy og Andenes: Fra fiskevær, til militærbase, til «space-port». Riktignok har rom-industrien vært tilstede på Andenes siden 60-tallet, men fra 2023 planlegges også satellittoppskytninger fra øya som det eneste av sitt slag i Europa.

I 1906, etter en større brann på Andenes i 1880-årene, ble det laget en rutenettplan for tettstedet, som det siden har blitt planlagt med bakgrunn i. Slik fremstår Andenes i dag med en gjennomført kvadratur som i stor grad er bebyggt med eneboliger fra 1900-tallet, ispedd andre typologier av både eldre og nyere opprinnelse.

Området nordvest på Andenes fremstår fremdeles med en eldre bystruktur rundt gårdshaugen - landets største av sitt slag med bosetningsrester tilbake fra 1300-tallet. I umiddelbar nærhet til gårdshaugen finner man også et av Andenes mest ikoniske bygg. Fyret, oppført i 1859, fremstår som Andenes kanskje viktigste signalbygning, og har både en levende funksjon som speiler tettstedet, samt fremstår som en viktig del av Andenes identitet. Slik kan Andenes sies å fremdeles eksistere i et sprang fra fiskevær og fyr, til vertskap for fremtidsrettet næring som strekker seg fra bunnen av Bleiksdypet og opp til Verdensrommet.

Flybilde Andenes. Kilde: Museum Nord

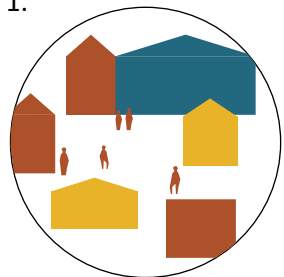
Fiskeri på Andenes. Kilde: Museum Nord

02: PRINSIPPER FOR GODE SENTRUM

Randolph T. Hester er professor og tidligere avdelingsleder ved Institutt for landskapsarkitektur og miljøplanlegging ved Universitetet i California, Berkeley. Hester har skrevet boken «Design for Ecological Democracy». Økologisk demokrati er en måte å tenke stedsutvikling på som inneholder prinsipper for å knytte forbindelse både med våre naboer og med vårt naturlige miljø. Demokrati gir frihet, og økologi skaper ansvarlig frihet ved å forklare vår sammenheng med andre skapninger i naturen.

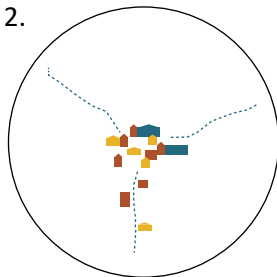
For å oppnå økologisk demokrati er sosial utforming viktig. Sosial form skaper steder hvor vi kan bli kjent med naboene våre og hvor lokalbefolkningen jobber demokratisk sammen for å løse komplekse problemstillinger. Sosial form styrker følelsen av tilhørighet, det gir lokale opplevelser og verdier, gir bevissthet om gjensidig avhengighet og en respektfull omsorg for andre mennesker i samfunnet og for lokalmiljøet. Et viktig prinsipp innenfor Hesters sosiale form er et sterkt samlet sentrum. Han har utviklet 10 regler for gode sentrum. Disse kan også brukes som grunnlag for videre utvikling av Andenes.

1.

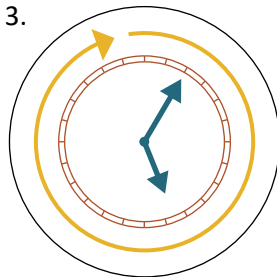
Tett konsentrasjon av ulike funksjoner som tiltrekker seg folk fra forskjellige grupper, uavhengig av inntekt, kjønn og alder. Aktivitetene skaper synergieffekter for hverandre.

2.

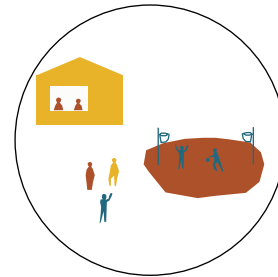
Lett tilgjengelig for alle i området. For noen vil dette være med bil, men for barn og unge og andre uten bil, må sentrene være tilgjengelige til fots eller med offentlig transport. Med godt design vil avstander kunne oppleves kortere.

3.

Legger til rette for **hyppig, helst daglig, bruk både på dagtid og på kveldstid.** Å tiltrekke seg folk til et sentrum avhenger av mye, men noe av det mest effektive er nærværet av andre folk.

4.

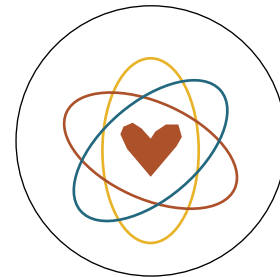
Plasser for formelle og uformelle møter. Offentlige steder bør ha fokus på delt aktivitet, fleksible og multifunksjonelle uterom som også fungerer når de ikke er i bruk.

5.

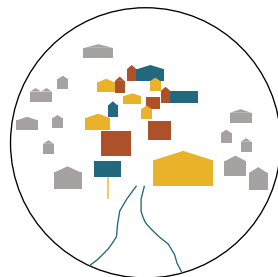
Hjelper til med å **utvikle lokal kunnskap** ved å legge til rette for at nye ideer kan oppstå og spres. Det kan være plasser for tankesmier, workshoper, seminarer osv.

6.

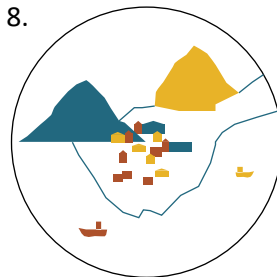
Utvikler, ved hjelp av utforming, delte interesser. Fellesverdier som utvikler seg gjennom felles opplevelser, for eksempel gjennom deltakelse i aktiviteter med folk man vanligvis ikke treffer.

7.

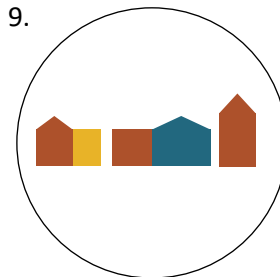
Gir en god forståelse av når du entrar og når du forlater sentrum. Det kan være identitetsskapende element, tettheten i bebyggelsen, endring i fasadeliv, strengere restriksjoner for parkering osv.

8.

Reflekterer sin naturlige kontekst i sin bygde form. Det har et forhold til landskapet rundt, til klima og hvor i verden det ligger.

9.

Har en **sammenhengende bygningsform** som er inspirert av det **lokale** og som skaper en helhet uten at bygninger konkurrerer mot hverandre.

10.

Er designet for å invitere til forpliktelse. Det er steder som oppfordrer til økonomiske investeringer og frivillige investeringer i form av tid og energi for å forbedre sentrum.

03:AREALBRUK

Dette kapittelet vil ta for seg den overordnede inndelingen av områder på Andenes - hvordan de brukes, hvordan vi beveger oss både innenfor og mellom dem, og hvordan en kan oppnå bedre synergi i arealbruken på Andenes.

03.I: Områder på Andenes

Arealbruken på Andenes kan i dag oppleves fragmentert ved at det er delt inn i områder som inneholder hver sine funksjoner. Noen av områdene kan konkurrere mot hverandre - for eksempel kan storhandelsområdet på Prærien trekke folk ut av sentrum. Andre områder har potensiale til å spille på lag med hverandre, deriblant reiselivssentrumet som kan tiltrekke kunder til handelssentrumet og omvendt.

For å få områdene til å spille på lag samt inngå i en helhetlig plan vil det være viktig å opprette gode forbindelser som er attraktive å bruke og gjør at folk kan bevege seg til fots mellom de ulike områdene. I tillegg må det gjøres bevisste valg for hvor man plasserer nye prosjekt og funksjoner. For eksempel fungerer forholdet mellom storhandelsområdet og handelssentrumet i dag greit, da de utfyller hver sin del av handelsnæringen. Handelssentrum har detaljhandel og Prærien har storhandel der man gjerne kjører for å handle. Dette skillet bør opprettholdes, slik at det ikke oppstår konkurranse om kundene. Det er viktig å ha et bevisst forhold til om man ønsker å opprettholde de ulike områdene sine funksjoner og styrke dem i forbindelse med valg av tomt for nye prosjekter. Videre følger er kort beskrivelse av de ulike områdene, og planer som kan påvirke disse fremover. Under er tegnforklaring for kartene som følger hvert område:

 Industri, lager, bensinstasjon	 Fritid/turistformål: utleiehytter, campingplasser osv.
 Næringsbebyggelse, kontor, hotell, bevertning	 Tjenesteyting, barnehage, undervisning, institusjon, religionsutøvelse, forsamlingslokale
 Boligbebyggelse	 Andre typer bebyggelse og anlegg: godsterminal, godslager, vann og avløpsanlegg, renovasjonsanlegg osv
 Idrett	

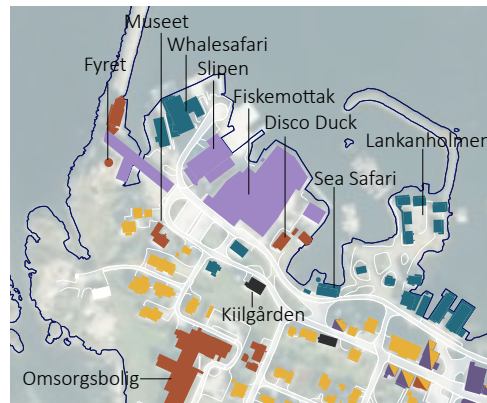
Fiskeri/Havn

Ny havn og styrking av grunnlaget for å utvikle Andenes som en nasjonal fiskerihavn, er nå under utarbeidelse. Områdeplan for Andenes havn skal endelig vedtas i løpet av våren 2023 og det er inngått en avtale mellom Andøy kommune og Kystverket for videre utvikling i tråd med havneprosjektet. Området skal i hovedsak utvikles industrielt – med en mykere arealbruk – jo lenger vest i havna man kommer. Overgangen til et maritimt rettet reiseliv passer godt vest i havna. Slik kan en unngå samrøre mellom tung fiskerirelatert industriutvikling og det mykere formålet maritimt reiseliv.

Prosjektet kan føre til noe mer godstransport med vogntog. I tillegg er det forventet at nye ansatte ved nærings-/forretningsarealene vil bruke bil til og fra arbeid og at personbiltrafikken gjennom sentrum dermed kan øke noe. Storgata er dimensjonert for disse endringene.

Reiseliv - Sløyken

Området har i dag en sentral funksjon for viktige deler av det opplevelsesbaserte reiselivet. Hvalsafari er Andenes store trekkplaster for turister og kan i løpet av et år ha opp mot 25 000 besøkende. I tillegg er museet og spesielt fyret et populært sted for besøkende. I høysesongen (juni-august) beskriver eier og ansatte ved Hvalsafari og ved museet et parkeringsproblem. Dorfs plass blir fort full og dette fører til at folk begynner å parkere langs Hamnegata og foran Lankanholmen.

Blandingen av reiseliv og industri i form av fiskemottak, båtslipp og båtservice kan være utfordrende og føre til en del trafikkfarlige situasjoner, spesielt når veiene til og fra området ikke skiller mellom myke og harde trafikanter og belysningen er dårlig. Blandingen av ulike funksjoner kan bli snudd til en fordel dersom riktige tiltak innføres. Turister og andre besøkende til området får på den måten et innblikk i en viktig industri for Andøy.

I området ligger også Fyrvika som er et lokale som kan leies for arrangementer. Det inneholder scene og utstillingslokaler. Her arrangeres det konserter og seminarer.

Reguleringsplanen for museumskonseptet "The Whale" er vedtatt, og selv om prosjektet i seg selv ikke per i dag er finansiert, er området regulert til hvalmuseum. Utviklingen av området er en viktig del av Andøy kommunes satsing på opplevelsesbasert og bærekraftig reiseliv. Ved en gjennomføring av the Whale vil det være viktig å se på prosjektet i forbindelse med omgivelsene. Det må blant annet tilses at det blir laget en plan for parkeringssituasjonen i området. Det har vært foreslått å etablere en kyststi fra Fyrvika og the Whale til Oksebåsen, som også vil gå forbi campingen. Dette kan gjøre at noen vil velge å nå området til fots.

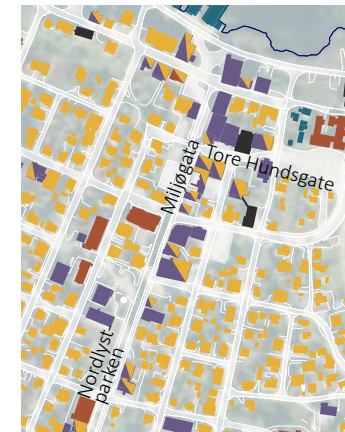
I handelssentrum av Andenes er det lite å se til den store turiststrømmen. Turistbusser kjører og plukker ofte opp sine passasjerer i Fyrvika og det mangler noe som lokker de videre til sentrum. Det bør etableres en bedre forbindelse mellom reiseliv- og handelssenteret, slik at disse kan nyte godt av hverandre. Et annet tiltak kan være å etablere parkeringsplasser på andre siden av sentrum slik at turistene får et insentiv til å bevege seg gjennom sentrum.

Handelssentrum - Værret

Handelssentrum i Andenes er langstrukket, men hovedtrykket for handelen, og opplevelsen av handel som i et sentrum, ligger i dag til Værret. Formålet i arealdelen er "Sentrumsformål" - og utviklingen i området er i endring. Vi ser i dag flere som utvikler sine eiendommer og gjør grep for å utnytte 2. og 3. etasje til leiligheter/boliger med butikklokaler i første etasje.

Dette er en positiv utvikling for en boligsammensetning som i hovedsak har vært basert på eneboliger.

Midt i Værret ligger miljøgaten der det også er etablert et torg. Torget blir ikke mye brukt i dag. Dette kan nok både skyldes at det er et vindutsatt område og at det ikke ligger i direkte tilknytning til næringslokalene i området.

Skole og utdanning

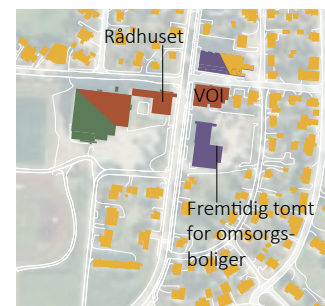
Området innebefatter Barne og ungdomsskoler 1- 10.trinn og videregående skole med flere landslinjer i tillegg til studiespesialiserende og yrkesfaglige linjer. Området er bygget i flere trinn, men bygningsmassen er per i dag å regne som oppgradert og av nyere dato. Området er trafikalt godt organisert, men det er utfordringer med tilførsel, spesielt for mykere trafikanter. I trafikksikkerhetsplanen er det foreslått å etablere hjertesoner i forbindelse med skoler og barnehager for å bedre trafikksikkerhetssituasjonen for myke trafikanter. Det er vedtatt at det skal etableres fortau langs Kongshaugveien. Dette for å sikre tryggere skolevei.

Offentlige tjenester - Rådhuset

Valg av tomt for 48 nye omsorgsboliger har styrket området rundt Rådhuset som et offentlig tjenestesenter. Andøy kommune har fortsatt flere steder på Andenes med tjenesteproduksjon, men området vil styrkes i fremtiden med de planer man har for å fylle rådhuset med mer tjenesteproduksjon samt redusere kommunenes administrative utstrekning.

I etableringen av omsorgsboliger vil det være viktig å få på plass en god forbindelse over Storgata.

På andre siden av rådhuset er VOI plassert i et lokale som tidligere har vært et hotell. Lokalet er ikke egnet til undervisningsformål og det er mange utbedringer som er nødvendige. Klasserommene er svært små og lite fleksible, noe som gjør at klassene må være mindre enn det som hadde vært praktisk. Det er også for få kontorer, gruppe- og møterom. Kommunens kontrakt går ut i 2025, og det kan da være aktuelt å finne en ny plassering som er bedre egnet. VOI er avhengige av fleksible lokaler pga den store variasjonen i verdenssituasjonen, og ved eventuelle regjeringsbytter som får stor påvirkning på politikk rundt bosetting av flytninger.

Idrett – Idrettsbanen og Norlandiahallen

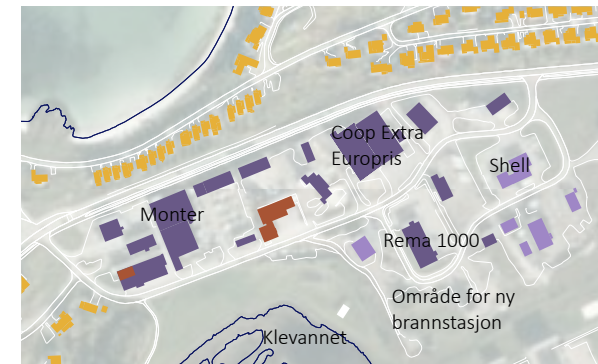
Området rundt idrettshallen og idrettsbanen - sammen med Norlandiahallen, er det viktigste området for fysisk aktivitet i organisert form på Andenes. Området bærer sterkt preg av fotballens ståsted i kommunen og på Andenes. Samtidig ser vi at området oppleves som sterilt, med lite annen fysisk aktivitet enn fotball. Deltagelse i organisert idrett er nedadgående. Målgruppen for fotballen er unge og ungdom – en målgruppe det blir færre av i Andøy per i dag.

Det bør være en målsetning om å styrke tilbudet for organisert og ikke-organisert fysisk aktivitet i området. Området bør tilføres mer diversitet og styrkes med tilrettelegging for aktiviteter som ikke trenger organisering for å utføres.

Næring og storhandel - Prærien

Prærien er i utgangspunktet lagt til rette for industriell utvikling – men utviklingen de siste 10 årene, har innebåret utvikling av storhandelskonsepter og håndtverksindustri med kundemottak. Området er i dag under regulering, med mål om å oppdatere kart og bestemmelser, innpasse ny brannstasjon og tilrettelegge for myke trafikanter. Med endringen i sammensetning av næringer blir området preget av mer myke trafikanter, som beveger seg mellom de ulike handelskonseptene.

Bo- og oppvekstområder

Mellom de overnevnte definerte områdene består Andenes av bo- og oppvekstområder. På Andenes nord er boligområdene organisert i en kvartalsstruktur som stort sett inneholder eneboliger med private hager. Nord for flyplassen er det et område med flere leilighetsbygg, fra 4- til 8-mannsboliger. På Andenes vest er det mer definerte boligområder, som Toften, Merket og Orionveien. Det er stort sett eneboliger i disse områdene. Flere av områdene består av en sammenhengende bygningstype og det er tydelig at de er bygget ut i samme periode.

Barnehagene på Andenes er plassert i boligområdene. En på Andenes vest og tre innenfor Andenes nord. Barnehagene på Andenes nord ligger midt mellom private boliger, og det gir en del utfordringer knyttet til parkering og trafiksikkerhet. Det er vedtatt at det skal bygges ny fleravdelingsbarnehage på Andenes med 6-8 avdelinger. Plasseringen av denne er enda ikke bestemt og er noe som må utredes i arbeidet med sentrumsplanen. Dette kan gjøre at noen av tomtene med barnehager i dag vil bli frigjort i fremtiden.

03.2: Hvordan beveger vi oss?

Mye av transporten på Andenes foregår i bil. Dette er ikke unormalt på mindre steder der avstander kan være store og kollektivtilbudet mangelfullt. I tillegg gjør været på Andenes sitt til at det til tider kan være utfordrende å bevege seg til fots eller med sykkel. Likevel kan mer tilrettelagte løsninger for myke trafikanter bidra til at flere lar bilen stå.

Storgata og fylkesvei 82 knytter Andenes nord og Andenes vest sammen, og langs disse er det gang- og sykkelveg. Det er også en gang- og sykkelveg til flyplassen. Bortsett fra dette er det ingen flere tilrettelagte løsninger for gående og syklende per i dag. En gang- og sykkelsti/fortau er under planlegging på Prærien. Det er også vedtatt at det skal etableres fortau langs Kongsveien for å gi en mer trafiksikker skolevei.

Det går buss til Sortland to til tre ganger om dagen. Innad på Andenes fra havna til Toften er avgangene hyppigere. I rushtiden går bussene relativt ofte, men midt på dagen og på kvelden er det sjeldnere. I følge ungdata er ungdomen i kommunen generelt sett missfornøyd med busstilbudet.

03.3: 5 minuttersbyen

5 minuttersbyen er et konsept innen byplanlegging som går ut på at dersom man ønsker at folk skal reise miljøvennlig innenfor et område bør man kunne nå det meste på 5 minutter og maks 10 minutter. Dette er på mange måter tilfellet for Andenes handelssentrum. Står man midt i miljøgata er de fleste butikkene innenfor en radius på 5 minutter - der en kan nå Fyrvika og Folkets hus på 5 minutter og Rådhuset på 10 minutter. Det er et godt utgangspunkt for å skape et levende bysentrum der folk kan bevege seg til fots mellom butikker og der tilfeldige møter kan oppstå på veien.

Etableringen av ny storgate gjennom sentrum av Andenes gav en svært mye bedre og tryggere ramme rundt de trafikale forholdene. Oppstramming og avgrensning mellom harde og myke trafikanter har ført til et svært sikkert gateløp med få eller ingen trafikkfarlige opplevelser. Sett bort fra Storgata er det ellers få skiller mellom myke og harde trafikanter. Dette er spesielt problematisk på vinteren når det er mørkt og høye brøytekanter på sidene tvinger fotgjengere langt ut i vegbanen. Det er vedtatt en generell 30-sone for alle sidegater på Andenes. Det å senke farten, når det ikke er fysisk skille mellom myke og harde trafikanter, er et viktig virkemiddel for å gjøre gatene tryggere for myke trafikanter.

04: GRØNNSTRUKTUR

Grønnstrukturen er veven som består av store og små naturpregede områder. Den omfatter typisk parker, friområder, turdrag og andre ubebygde arealer med naturpreg. Den tettstedsnære grønnstrukturen er viktig for nærfriluftsliv, lek og rekreasjon. Det er også et viktig grunnlag for miljøvennlig transport da det vil gjøre det mer attraktivt å forflytte seg til fots og med sykkel. I tillegg er det viktig med sammenhengende grønnstruktur for naturmangfoldet gjennom å være levested for arter og gi mulighet for forflytning. Hovedtrekkene i grønnstrukturen bør fastsettes i kommuneplanens arealdel og den kan betraktes og behandles som annen viktig infrastruktur.

I randsonen og i utkanten av Andenes sentrum er det flere attraktive grøntområder, blant annet Klevannet, Fyrvika og strandsona på vestsida. Dette er områder som er godt brukt blant lokalbefolkninga som nærtuområder. Klevannet er også godt tilrettelagt for opphold med grillhytte, tuftepark og noen benker. Innenfor kvartalsstrukturen på Andenes nord er det færre grøntområder. Sett i flyfoto vil Andenes nord fremstå som grønt. Dette er mye grunnet privathager. Dette er en viktig del av grønnstrukturen og bidrar til å skape en sammenhengende grønnstruktur som arter kan forflytte seg mellom, men områdene er ikke tilgjengelige for allmennheten. Det er også noen offentlige grøntområder inne i Andenes nord, som Nordlysparken, idrettsområdet, kirkegården og området rundt skolen. Bortsett fra Nordlysparken er det få av grøntområdene som er tilrettelagt for opphold.

Selv om Miljøgata ikke er et grøntområde i seg selv, inngår den med sine gatetrær som en del av grønnstrukturen. Det er svært mange trær som er plantet i området. Dessverre har ikke trærne klart seg særlig godt, noe som delvis skyldes trebeskytterne i jern. Disse burde vært fjernet når trærne nådde en viss størrelse. Nå blir trærne dunket inn i de øverste jernringene når det blåser. Det er tydelig at de fleste trærne i Miljøgata har tatt skade av det. Det bør gjøres tiltak for å redde de trærne som fortsatt kan reddes.

Andenes vel har tatt initiativ til å etablere en kyststi på Andenes som går i en runde fra Andenes fyr til Toften, innom Klevannet, bort til østsiden av Andenes nord og langs kysten tilbake til Andenes fyr (den gule stien på kartet er basert på denne ideen). Å etablere dette vil være en måte å knytte grønnstrukturen på Andenes sammen, og utvide nærtuområdet for innbyggerne. Dette er også koblingen mellom innmark og utmark for Andenes. Deler av stien går gjennom statlig sikret friluftsområde. For å kunne søke om å gjennomføre tiltak i dette området må det lages en forvaltningsplan. På østsiden av Andenes vil stien kunne kobles til det kulturhistoriske miljøet i Viken.

Kartet er en oversikt over grønnstrukturen på Andenes. Områdene markert med heldekkende grønt er områder som er regulert til friområder, grav- og urnelund, idrettsanlegg og grønnstruktur. I tillegg er området rundt Andenes Fyr og området sør for Andenes skole tatt med som har arealformål offentlig eller privat tjenesteyting. Som en del av grønnstrukturen inngår også private hager, rabatter og ubebygde areal som er grønne, men disse er ikke tatt med i dette kartet.

Den stripete, grønne skravuren markerer friluftsområde som er statlig sikret. Kommunen ser på muligheten for å statlig sikre områdene mellom og fram til Fyrvika for å få et sammenhengende område langs vestsiden. Områdene markert med rødt er områder som i dag driftes av kommunen eller av privatpersoner i regi av kommunen.

04.I: Drift

I dag driftes grøntområdene på Andenes av parkavdelingen i Andøy kommune. Områdene som park drifter, eller som privatpersoner drifter i regi av kommunen, er markert med rødt i kartet på forrige side. De har mange områder å ta seg av og i sommersesongen rekker de så vidt over alle områdene før de må begynne på nytt. Ønsker vi å legge til rette for flere grøntområder vil det være viktig å ta innover seg dette. Urbane grøntområder er synlige i bybildet og kan derfor kreve hyppigere vedlikehold enn grøntområder i utkanten av tettstedet som glir over til friluftsområder.

Mange av grøntområdene som driftes av parkavdelingen er gressplen, en type grønnstruktur som er svært vedlikeholdskrevende fordi den krever hyppig klipping. Busker, trær, stauder og eng er eksempel på vegetasjonsformer som krever mindre vedlikehold. Det kan derfor gjøres en vurdering av om noen vegetasjonstyper i eksisterende grøntområder skal byttes ut, ha et bevisst forhold av hva man legger opp til på potensielt nye områder, og ha en plan for hvordan vedlikehold av grøntområdene i sentrum kan effektiviseres. Høyere former for vegetasjon kan oppleves romdannende og kan skjerme mot vind, som også vil ha en positiv effekt på uterommene i sentrum.

Heller enn å lage mange nye grøntområder i Andenes nord, kan også grøntområdene som allerede finnes og som driftes utnyttes bedre. Ta eksempelvis Andenes middelalderkirkegård, som ligger i Falcksgate. Det er et fint grøntområde med historisk verdi som ligger mellom turistsenteret og handelssentrumet. Parkavdelingen holder det ved like ved å klippe gresset og en gang iblant luke vekk ugress. I dag brukes ikke området av Andenes befolkning. Det er ikke tilrettelagt for å oppholde seg der og det ligger skjult til blant bolighus og busker. Her kunne det f.eks. plasseres noen benker, informasjonsskilt og belysning. Et annet uutnyttet friareal er grøntområdet mellom Idrettsveien og Vesterveien. Velforeningen i området har startet et initiativ for å etablere en lekeplass der. Å utnytte disse grøntområdene der parkavdelingen allerede legger ned ressurser for å drifte er noe det bør ses nærmere på.

Kommunen kan stille krav til utbyggere om at grønnstrukturen skal være på plass før det gis tillatelse til utbygging av nye områder. Dette er en måte kommunen kan sikre at grønnstrukturen i utbygde strøk blir ivaretatt, og en måte å finansiere grønne områder ved hjelp av private utbyggere. Det kan være aktuelt i større utbyggingsprosjekter.

GRØNNSTRUKTUR

I randsonen av Andenes

GRØNNSTRUKTUR

Inne i Andenes nord

05:VISUELL IDENTITET

I dette kapittelet vil registreringer og analyser som reflekterer Andenes visuelle identitet legges frem. Med visuell identitet menes det her de synlige, fysiske delene av Andenes som former hvilken identitet stedet har. Dette være seg farger i bygningers fasader, typologi eller signal-/identitetsbygninger. Her er det de bygde omgivelsene på Andenes som er registrert og analysert, men stedets geografi og klima er også faktorer som ligger nært opp til hvordan vi ser på stedets identitet og dette er faktorer som i stor grad påvirker og spiller på lag med de bygde omgivelsene.

Innhenting av materiale for dette kapittelet er ikke komplett, og vil ikke gi en kvantitativ representasjon av Andenes. Likevel er intensjonen at analysen skal være kvalitativ dekkende og vil kunne informere en ny sentrumsplan for Andenes på et tilstrekkelig vis.

05.1:Fargeanalyse

Andenes historiske byggeskikk og fargebruk kan i stor grad antas å være den som er typisk for store deler av fiskeværerne langs kysten av Nord-Norge. I likhet med de fleste andre slike steder i Nord-Norge har likevel aldri noen historisk undersøkelse av fargebruk på Andenes blitt utført, så de historiske referansene som her blir brukt ligger i stor grad i antagelser.

På Andenes har nok de tradisjonelle jord-fargene som engelskrød og okergul vært fremtredende på bygninger både i detaljering og som dominant farge på fasadene. Dette er farger som ble produsert i Norge som bi-produkter fra annen industriell produksjon, og var derfor mer tilgjengelige enn andre pigmenter som måtte importeres. På grunn av pris og tilgjengelighet er disse fargene spesielt mye brukt på fjøs, brygger og andre bygg av mer industriell karakter, mens mer eksklusive farger som hvit har blitt brukt på bolighus. Dette ser vi også speilet i dagens fargesetting av byggene i fyrvika på Andenes, uten om det vites at dette er den opprinnelige fargesettingen. Materialbruken har i stor grad vært trepanel som har blitt overflatebehandlet og farget etter husets funksjon og de tilgjengelige materialene.

I dag fremstår Andenes bygninger i en rekke ulike farger, derav flere som nok ikke ligger innenfor de første historiske palettene brukt på stedet, men som speiler Andenes utbygging gjennom det siste århundret. Her bærer flere bygninger fremdeles en hovedfarge på veggene, mens karmen, dører og mur har en eller flere detaljeringsfarger som kontrasterer den første.

Andenes har likevel også blitt påvirket av en trend som nå preger de fleste norske byer og tettsteder, der flere og flere bolighus og offentlige bygninger males i nyanser av grått og hvitt. I denne fargesettingen er det også mer og mer uvanlig å bruke kontrasterende farger på karmen, mur eller tak. Nå kan flere gater sentralt på Andenes fremstå nesten utelukkende i en grå palett.

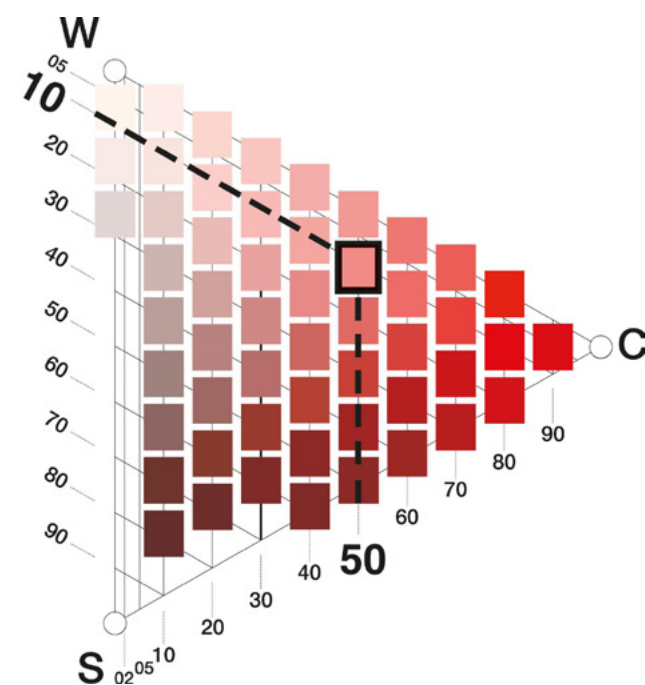
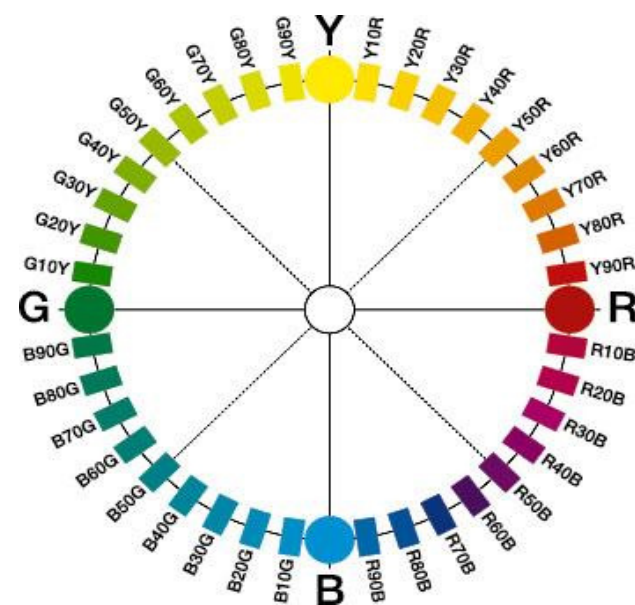
Utviklingen av fargesettingen på Andenes har også blitt preget av en utvikling innen materialbruk, der fasader i mur, betong og fasadeplater som regel har mindre variasjon enn de mer tradisjonelle byggene med trepanel som fasadematerialer. Enkelte fasadevegger i eternitt er også ganske utbredt på Andenes, men fargesettingen av disse later ikke til å være noe mer begrenset enn den som kan ses på trefasadene, da disse ofte finnes i samspill med hverandre. Enkelte innspill av glaserte fliser finnes også i bruk i fasadene i sentrum og er med på å skape en ganske mangfoldig materialpalett. Det kan virke til at flere bygninger i sentrum av Andenes som har blitt malt med tydelig inspirasjon av fargesettingen i fyrvika, der bygninger som Kilgården og Doktorgården har «lånt bort» sin fargepalett av hvit og engelskrød. Derfor er dette en vanlig kombinasjon i fargesettingen på Andenes, spesielt på bygninger i Storgata.

For å registrere og analysere fargebruk på Andenes er det her tatt i bruk NCS-fargesystemet. NCS (Natural colour system) er et system som beskriver fargen visuelt basert på hvordan fargen oppleves for øyet. Dette er altså ingen beskrivelse av hvordan fargen er komponert, men hvordan den ser ut. Elementærfargene i NCS-systemet består av gult, rødt, blått, grønt samt sort og hvitt. Fargekodene består først av fire siffer som beskriver nyansen relatert til svarthet, hvithet og kulør. De følgende sifrene og bokstavene beskriver kulørtone (se illustrasjon).

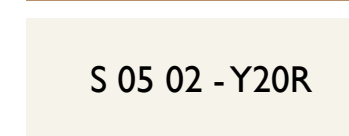
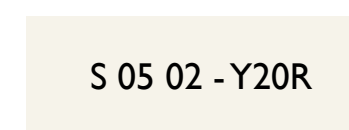
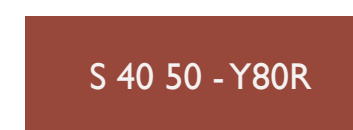
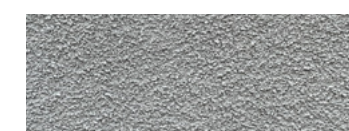
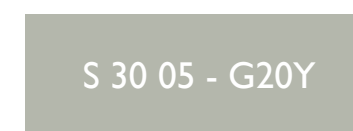
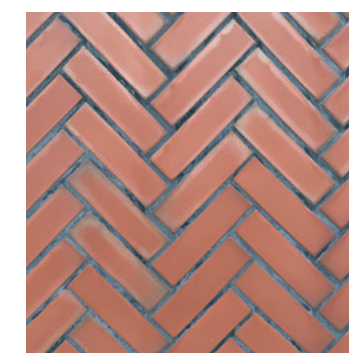
Disse fargekodene oversatt i digitalt eller trykket format vil ikke nødvendigvis speile den reelle NCS-fargen, og derfor er kodene viktige for å reflektere den presise målingen.

Registrering av farger og materialer på fasader i og rundt Andenes sentrum er gjort med avfotografering og med verktøyet NCS colourpin, som er en digital måler som registrerer fasadens nøyaktige NCS fargekode.

Enkelte materialer har en slik tekstur eller glans at en slik fargeregistrering ikke vil være fullstendig dekkende for hvordan fasadens farge oppfattes, og forhold som sol, lys og skygge vil også gi ulike inntrykk av hvordan fasadens farge oppfattes. Det er likevel nyttig å registrere farger på denne måten, og det er den mest effektive og enkle måten å gjøre en registrering med stort nok volum til at den kan informere en analyse på en god måte.

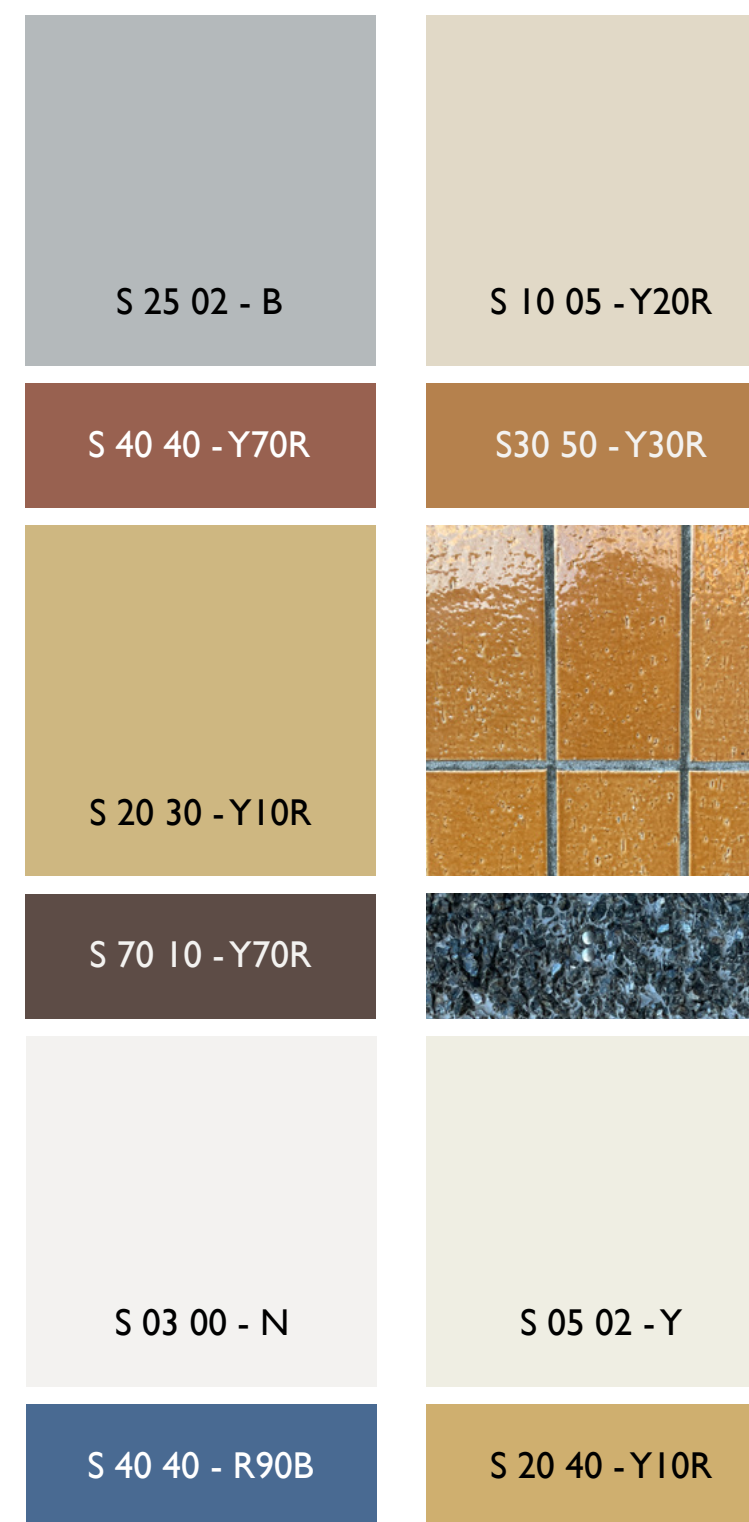
NCS fargesirkel og NCS fargetriangel
Kilde: © NCS – Norwegian Colour Senter

Farge- og materialregistrering Andenes

Farge- og materialregistrering Andenes

Farge- og materialregistrering Andenes

Farge- og materialregistrering Andenes

Utdrag av farger registrert på Andenes, og farger som kompletterer disse danner "Andenes-palletten"

05.2: Typologi

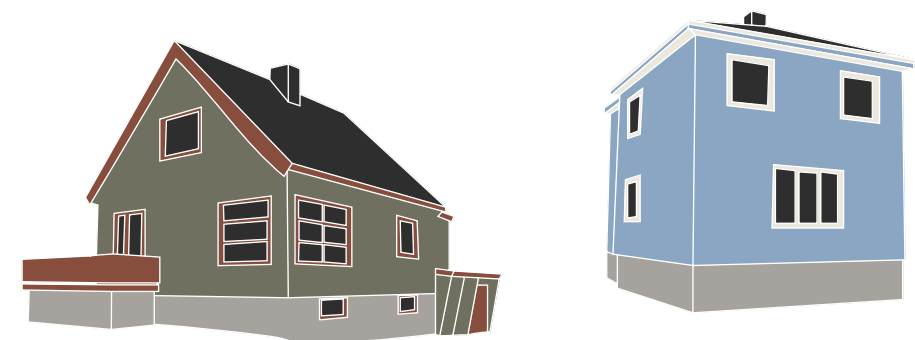
Bebyggelsen på Andenes består i stor grad av eneboliger med 1-2 etasjes høyde. Disse har i all hovedsak hageareal på egen tomt. Dette er bygninger som preger både sentrum og ytre deler av Andenes og bidrar til den lave tettheten på stedet. Eneboligene er i all hovedsak bygget i løpet av andre halvdel av 1900-tallet og har typiske fasader og fargesetting som finnes i hele landet på lignende steder. Flere av disse byggene preges også av ulike på- og tilbygg. Disse noe tilfeldige på- og tilbyggene på eneboligene på Andenes er et typisk trekk for fiskevær der inntekten til innbyggerne har variert avhengig av hvor suksessrik fiskesesongen har vært.

I den grad en finner andre typologier av bygg på Andenes ligger de stort sett langs Storgata. Her finnes flere næringsbygg med flate tak og fasadematerialer som varierer etter når de er bygget. Her har vi en mer mangfoldig materialpallett bestående av både glaserte fliser, bølgeblikk, teksturerte fasadeplater og større glass-fronter i fasadene. Fargesettingen er likevel mindre mangfoldig i disse typologiene enn i eneboligene som har fasader i tre som enklere kan males.

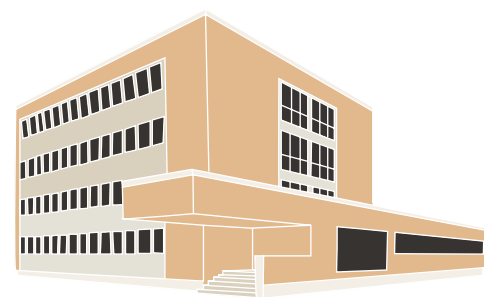
I tillegg til typologiene enebolig og «funkis»-bygg som danner næringsområdene på Andenes finnes det også flere bygninger som er viktige identitetsbærere for stedet. Dette er bygg som skiller seg ut fra sine omgivelser, eller er en viktig del av den lokale bygningshistorien. Disse inkluderer, men er ikke begrenset til:

Rådhuset, Kilgården, Andenes Kino og selvsagt Andenes Fyr.

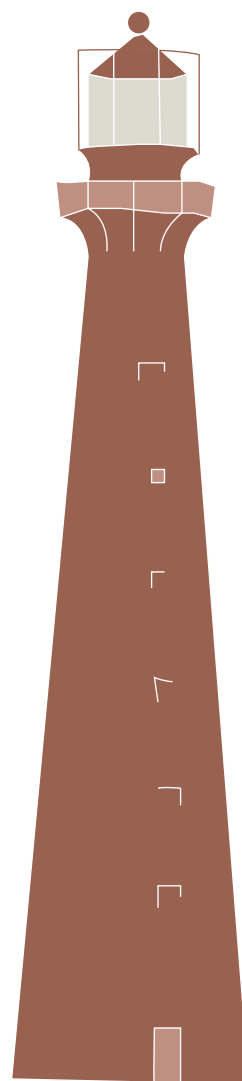
I tillegg til disse spesifikke byggene er flere av boligfeltene med forsvarboliger på Andenes oppført i en samlet stil og med en egen fargepallett. Dette er også viktige områder som preger Andenes visuelle identitet.

Typiske bolighus

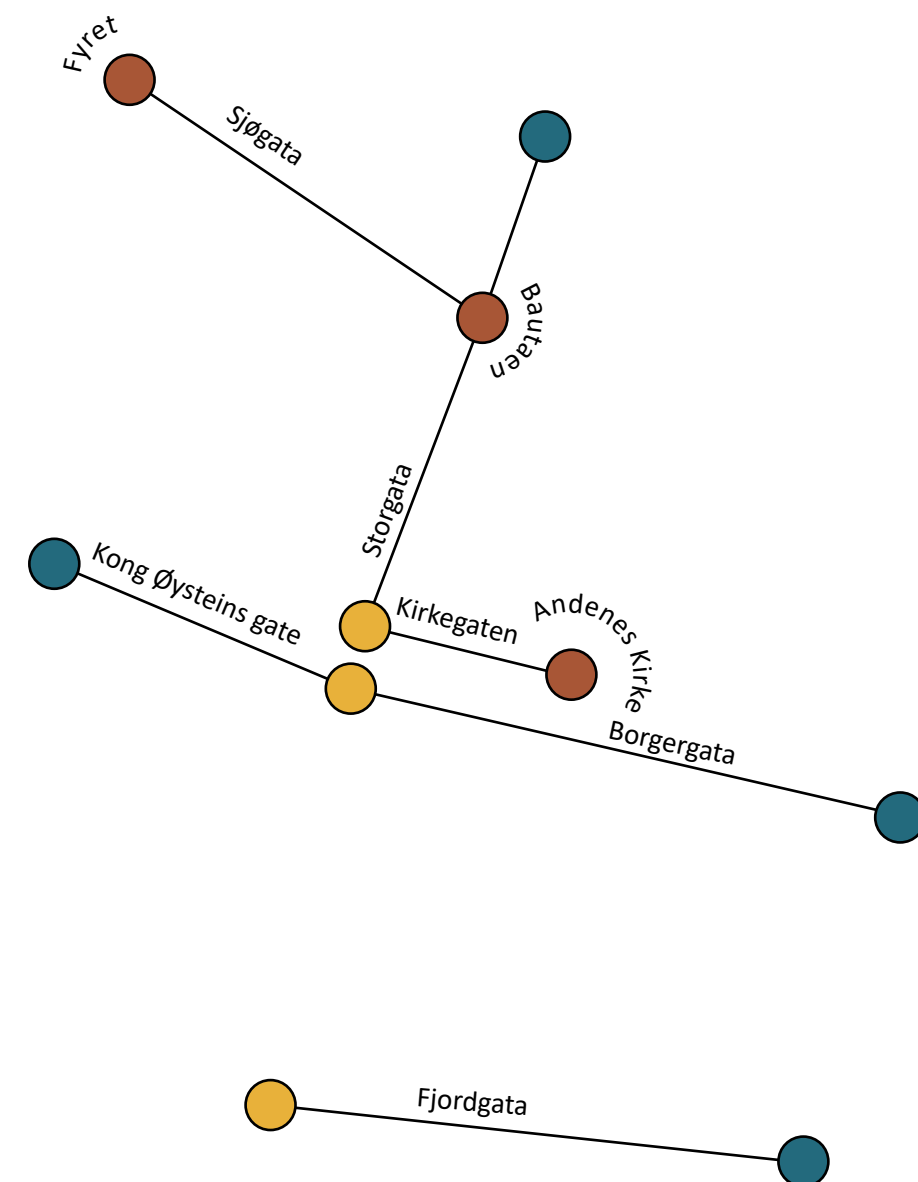

Identitetsbygg

05.3: Siktlinjer

Andenes sentrum har en svært flat topografi, med få naturlige utkikkspunkt eller bevarte siktlinjer som ikke blokkeres av bebyggelse. Det er derfor viktig å være oppmerksom på de siktlinjer som fremdeles finnes i sentrum, med gateløp som gir utsikt til havet, eller viktige bygg og momenter som er synlige fra den indre kjernen av bebyggelsen. Noen av disse viktigste siktlinjene er illustrert i diagrammet under.

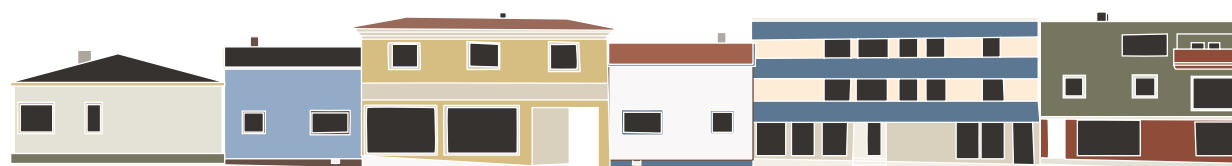
05.4: Fremover

Andenes visuelle identitet henger tett sammen med stedsidentiteten som både innbyggere og besøkende forbinder med stedet. Å bevare særpreget og estetikken som hører til på Andenes er spesielt kritisk inn i nye byggeprosjekter som vil prege stedet i fremtiden. Dette betyr ikke at en ikke skal oppføre bygg med ny estetikk og nytt arkitektonisk særpreg (som for eksempel The Whale, som ikke føyer seg inn i noe som tidligere har blitt bygget på Andenes) men at en i et flertall av nye prosjekter som skal oppføres på sentrale deler av Andenes bør finne måter å spille videre på eksisterende omgivelser og estetiske «regler» som er etablert i bebyggelsen på Andenes. Med å ha en felles visuell identitet får nettopp bygninger som «The Whale» sjansen til å skille seg fra de andre bygningene, og være det unike signalet det skal være.

For å oppnå dette er det viktig at prosjekter som gjennomføres på Andenes har et blikk ut på sine omkringliggende bygninger og landskap, og blir en brikke av helheten heller enn et forhastet tillegg som bryter med stedsidentiteten og ikke bidrar til en større sammenheng i utvidelsen eller fortettingen av Andenes.

I fremtiden er det stor sannsynlighet for at fortetting vil bli en viktig utviklingsstrategi på Andenes. Tettheten er svært lav i dag, og det er et stort potensiale å hente her i videre stedsutvikling og etablering og videreutvikling av både næring, bolig og kulturformål. I fortettingsprosjekter er det spesielt viktig å sørge for å styre unna en grå monokrom fargepallett som gjør at det ikke bare blir fortetting av Andenes, men en videre forgråning også.

Å sørge for identitetsbærende visuelle kvaliteter i nye prosjekter og deriblant spesielt fortettingsprosjekter er også viktig for å skape et inkluderende byrom og tilrettelagt byliv i de offentlige rommene på Andenes. Gaterommene og plassene utomhus er viktige arenaer for et aktivt tettsted og et sted folk skal ville bo i også i fremtiden. Å investere omtanke i valgene som gjøres i det estetiske på Andenes vil kunne ha enorm omsetting i form av et mer attraktivt sted for både lokalbefolkning, besøkende og turister som skal bruke – og ta vare på stedet. Det vi synes er fint å omgi oss med blir også det vi i fremtiden vil bevare og bry oss om. Derfor er det ikke bare nødvendig å bevare og forbedre Andenes visuelle identitet for å skape et mer attraktivt tettsted og kommunesentrum – men også for å skape et mer bærekraftig et.

Forsvarsboliger i Merket - med egen visuell identitet. Kilde: Museum Nord

Fyrvika - det "typiske" Andenes? Kilde: Museum Nord

06: FORTETTING

Miljøvennlig by- og tettstedsutvikling forutsetter at ny utbygging i hovedsak skjer som transformasjon og fortetting gjennom mer effektiv bruk av arealer som allerede er bebygd og i knutepunkter. Som kommunesenter er Andenes det stedet på Andøy som kan forvente mest vekst fremover. Det er fortettningsmuligheter både i Andenes nord og vest. I kommuneplanens arealdel har kommunen pekt på større områder for fremtidig boligbebyggelse. I tillegg til dette er det fortsatt noen tomme, ledige tomter spredt rundt i eksisterende boligområder.

Andenes boligmarked er dominert av eneboliger bygget i etterkrigstiden (Husbankhus oppført på 50- og 60-tallet) og av forsvaret på 60- og 70-tallet. I forbindelse med at forvaret skal trekke seg ut fra Andenes, vil flere av forsvarsboligene bli ledige fremover. Flere av eneboligene er preget av årene som er gått, hardt vær og varierende grad av vedlikehold og blant disse er det få boliger som er oppført de siste årene. Dette er faktorer som presser og påvirker boligmarkedet på Andenes på ulike måter, og det er behov for aktive grep som kan sørge for bedringer i markedet og et bredere tilbud til både leiere og kjøpere av boliger her.

Å fortette Andenes er nødvendig for å sikre bærekraftig vekst i kommunen, men i møte med den ensformige enebolig-typologien på stedet vil det bli viktig å tenke nytt og innovativt rundt fortetting. Nye typologier som kan tilpasses kvartaler med særs lite tett bebyggelse, leilighetsbygg som tilpasser seg omgivelsene, transformasjon av eksisterende bygningsmasse og åpning for alternative boformer kan være viktige elementer i en fortettningsstrategi for Andenes fremover.

Befolkningen på Andenes er under endring, og vil i enda større grad oppleve endringer i årene fremover. Etableringen av store industrier med mange arbeidsplasser, som Andfjord Salmon og Andøya Space Port vil skape et nytt behov for boliger som Andenes i liten grad tilbyr i dag. I årene fremover vil befolkningen møte en stor eldrebølge som også vil gi et større behov for andre typer boliger enn det som finnes på markedet i dag. Flere og flere av de eldre eneboligene vil også sannsynligvis bli fraflyttet og behovet er stort for å skape strategier som kan møte disse endringene med varsomme fortettningsgrep som kan bidra til bostedsattraktivitet på Andenes. De generelle behovene og ønskene rundt hvordan folk vil bo er også i drastisk endring, der bærekraftige, arealeffektive og alternative boformer vekker større og større interesse og skaper mulighet for nye måter å tenke fortetting på også i små tettsteder.

I dag er det Andøy boligstiftelse som er den eneste offentlige aktøren på bolig-

markedet. Boligstiftelsen kan i større grad enn i dag bli et virkemiddel for å supplere markedet på Andenes med ulike typer boliger for vanskeligstilte, eldre og handicappede – men også for unge voksne og tilflyttere. Byggene som boligstiftelsen disponerer i dag er i liten grad egnede til å møte behovet som finnes i dag, samt kommer i fremtiden. Så også her finnes det et potensielt mulighetsrom for å bruke fortetting som verktøy i videre steds- og sentrumsutvikling på Andenes.

■ Fremtidig boligbebyggelse i kommuneplanens arealdel

■ Ledige tomter/åpne områder i nåværende boligbebyggelse i kommuneplanens arealdel

07: KULTURMINNER

Selv om Andenes har vært et etablert tettsted siden starten av 1900-tallet, og hatt bosettinger i flere hundre år er det relativt få kulturminner her til å vitne om stedets historie. Det gjør de gjenværende kulturminnene til en enda viktigere del av helheten på stedet.

Det viktigste arkeologiske kulturminnet som finnes på Andenes er gårdshaugen lengst nord på neset. Den er Norges største og strekker seg fra øst til vest under mye av den sentrale bebyggelsen på stedet. I tillegg til dette kan det også nevnes den gamle kirkegården på bnr. 42 gnr. 1 som er en grønn flekk i sentrum uten noen spesiell bruk i dag. Her ligger det et potensiale for historieformidling og friluftsbbruk i sentrum i form av en grønn lunge som ikke er utnyttet i dag.

Ut over disse arkeologiske hensynssonene nevner kommunens kulturminneplan fra 2016 en rekke bygninger på Andenes. Noen av disse er allerede hensyntatt i kommuneplanens arealdel, eller med regional/nasjonal vernestatus. Andre ligger uten noen form for beskyttelse i verken kulturminneloven eller plan- og bygningsloven. Blant disse er bygningsmiljøet i Vikan, og bygningene som utgjør deler av gateløpet i Sjøgata. I Sjøgata ligger også en sveitservilla fra 1913 – «Jørgensengården» som ikke er utredet i kommunens kulturminneplan. I denne analysen sees det som nødvendig å gjøre en vurdering på dette bygget som en viktig del av gateløpet i Sjøgata og dermed noe som bør ligge under en hensynssone i kommuneplanens arealdel dersom resten av bygningsmiljøet her skal få en slik beskyttelse i fremtiden.

Andenes har også en del bygninger som er tidstypiske for en rekke tiår etter 1900, og som fremstår som viktige bygninger for å bevare mangfoldet av tidsånder bevart på Andenes. Også noen av disse bør utredes som bygninger av lokal representativ verdi. Blant disse er Andenes Baptistkirke, Andenes rådhus og Andenes kino. Det bør gjøres vurderinger av om slike bygg bør være en del av strategien for vern og bevaring i Andøy kommune fremover.

For flere detaljer rundt kulturminner på Andenes refereres det til kommunenes kulturminneplan.

- Bygninger i kulturminneplanen som ikke er vernet eller under hensynssone i KPA
- Bygninger i kulturminneplanen som er vernet eller under hensynssone i KPA
- Bygninger som bør utredes i en ny kulturminneplan
- Markerte områder har beskyttelse i kulturminneloven og/eller plan og bygningsloven

Kilgården og omkringliggende bebyggelse. Kilde: Museum Nord

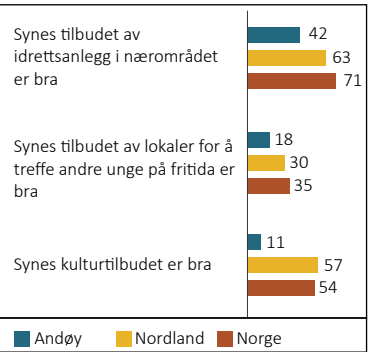

Andenes fyr. Kilde: Norsk Teknisk Museum

08: MØTEPLASSER

Møteplasser er viktige både for sosialt liv, trivsel, miljø og folkehelse. Gode, uformelle møteplasser som er åpne for alle og der prestasjonsnivå eller økonomisk evne ikke stenger for deltakelse, er tiltak for å sikre trygge og mer inkluderende lokalmiljø. Det fører folk sammen og legger til rette for å møte både kjentfolk og nye mennesker. Uformelle møteplasser kan gjerne ligge i tilknytning til aktiviteter og andre funksjoner som legger til rette for tilfeldige møter mellom folk som allerede er ute på ærender.

En ting som går igjen i tidligere analyser som er gjort på Andenes er mangelen på uformelle møteplasser. Blant annet Samskap sine rapporter og Sigrid Bjorbekkmoss masteroppgave om Andenes peker på mangelen på uformelle møteplasser, spesielt for ungdom. Dette er også noe vi har fått høre i arbeidet med stedsanalysen, gjennom dialogmøter. Spørreundersøkelser utført blant ungdommer peker også på det samme. Ungdata sine tall fra 2022 viser at ungdom på Andøy ligger godt under gjennomsnittet på landsbasis når det gjelder hvor fornøgd de er med tilbudet i sitt lokalmiljø.

Det er få steder i sentrum av Andenes som legger til rette for at tilfeldige møter kan bli noe mer en et nikk. Handelssenteret mangler steder å stoppe opp, sette seg ned og se på folkelivet. Det er flere plasser som egner seg til dette med nærhet til handel og aktiviteter, men Andenes dominans av biler og en manglende tilrettelegging av nettopp oppholdssteder gjør at potensialet ikke er utnyttet.

En viktig møtearena for Andværing er det frivillige forenings- og kulturlivet. Det er rikt med korps, kor, revy osv. Rock mot rus og organiseringen av dette arrangementet er en viktig møteplass for ungdommer. Idretten er også en betydelig møtearena, med blant annet håndball, fotball, turn, klatring og skyting. Fra ungdata ser vi at det er 68% av de som svarte på barneskolen er med på faste fritidsaktiviteter. 51% av deltakerne fra ungdomsskolen og 39% av deltakerne fra videregående er med i organisasjoner, klubber, lag eller foreninger. Det kan se ut som at deltakelse i organisasjons- og foreningslivet er stor blant de yngste, men minker i tank med alderen.

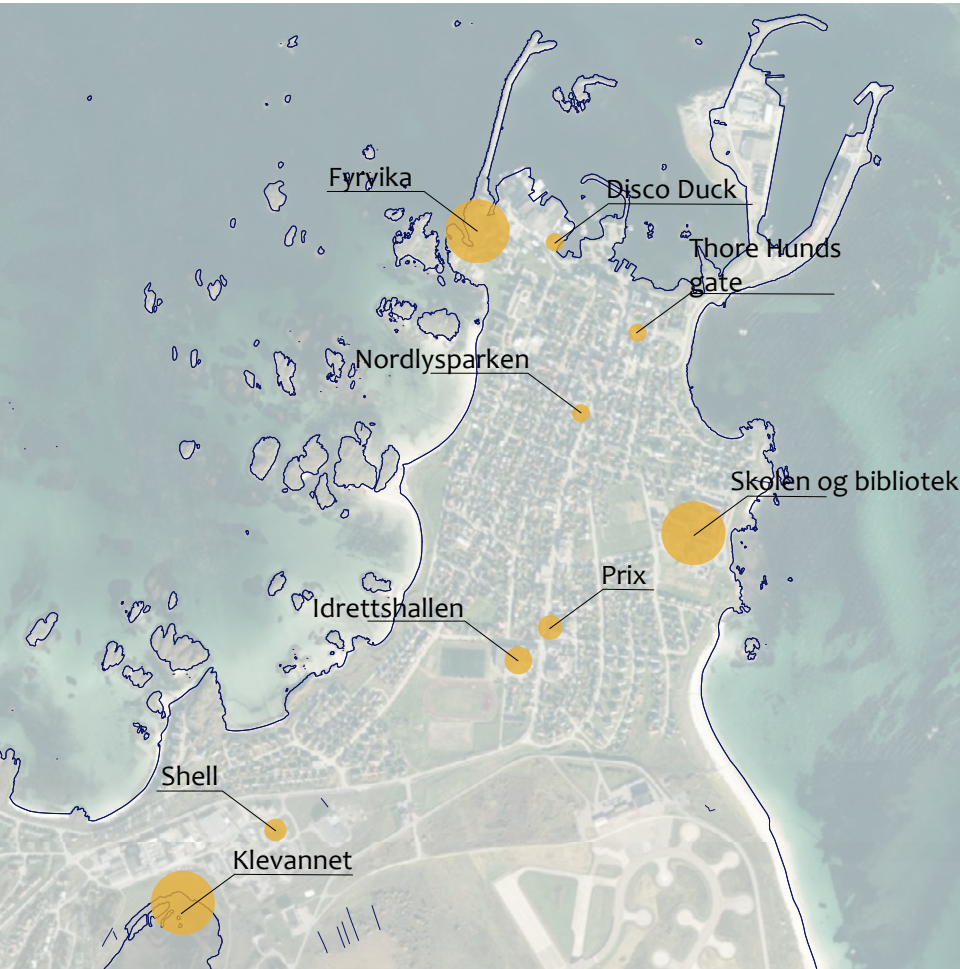
Ungdom er nok den målgruppen som i størst grad benytter seg av uformelle møteplasser i sentrum av Andenes. De har behov for å møtes en plass der de kan være i fred fra foreldre og de er enda ikke så voksne at de har egne boliger. Dette, samt en dalende interesse for organiserte aktiviteter som det er tegn til i ungdata sine resultat, er nok en grunn til at disse i større grad enn andre målgrupper ses på mer eller mindre tilrettelagte møteplasser i sentrum. Dette vil ikke si at de andre målgruppene, barn, voksne og eldre ikke har behov for møteplasser, men at de sannsynligvis lettere finner andre alternativer.

Hovedfokuset i denne analysen av møteplasser har vært på uformelle og ukommersielle møteplasser utendørs. Vi har også tatt med noen plasser innendørs som vi vet blir benyttet som møteplasser blant ungdommer i dag. Det er for eksempel Disco Duck, idrettshallen og Shell. Det viser tydelig et behov blant Andenes yngre befolkning for en uformell møteplass med tak der de kan oppholde seg uten forventninger om å bedrive en form for aktivitet.

Gode møteplasser utendørs er en utfordring på en så værutsatt plass som Andenes. Å sitte ute når nordøsten står på som verst er en heller mindre trivelig opplevelse. På Andøya er det relativt få sommerdager. Sommerdager regnes som døgn med en middeltemperatur på over 10 grader. For Andenes er det kun juli og august som har middeltemperatur på over 10 grader. Siden Andenes ligger så tett på havet vil også vinden føre til at det føles kaldere. Vindskjerming og gode solforhold vil derfor være viktig for å oppnå et klima det er mulig å oppholde seg i over tid.

Videre er det så enkelt at møblement er avgjørende dersom man ønsker at folk skal oppholde seg på steder over tid. Det samme gjelder for belysning i de mørkere delene av året. Grønne omgivelser er viktig både for helsen, for attraktivitet, forskjønning, identitet og særpreg. Vegetasjon kan også fungere som vindskjerming.

Med bakgrunn i overnevnte faktorer er møteplassene analysert ut i fra 6 tema: målgruppe, solforhold, vindforhold, vegetasjon, belysning og møblering.

Nordlysparken

Dette er nok den møteplassen i sentrum som er mest tilrettelagt for opphold. Levegger er satt opp som skjermer for vind. Det er flere benker for foreldre som ønsker å se på barna leke. Det er et område som er flittig brukt av barn og ungdom i området, når været tillater det. Det er belysning og beplantning som gir estetisk verdi til plassen.

--	--	--	--	--	--

Fyrvika

Et område der natur og utsikt kan nytes. Det er en plass å se på finvær og uvær og komme tett på elementene. Mange lokale går tur i området og det er et attraktivt sted for turister med fyrtårnet i sentrum. På turstien ved fyret er det rester av skinnene til en av de eldste jernbaneanleggene i Norge. Fra området kan man følge turstien til moloen og til Strandgata. Det er ingen belysning i området. Noen benker er plassert ved starten av moloen. I området er også museet som har arrangement for lokalbefolkningen, spesielt barn og unge, gjennom året.

--	--	--	--	--	--

Disco Duck

Ungdomsklubben er åpen to ganger i uka. Vi har inntrykk av at ungdommer setter pris på plassen, og at den blir brukt de gangene den er åpen. Det er relativt langt vekk fra skolen, og oppleves noe gjemt. Uteområdet er ikke tilrettelagt for opphold, men området har potensiale. Det er en lun plass og har et fint og grønt område med nedtrappingen mot vannet.

--	--	--	--	--	--

Tore Hundsgate

Dette er et område med mye uutnyttet potensiale. Næringsbyggene rundt plassen har fasader som vender seg mot gaten, og det er virksomheter som har potensiale til å skape liv og aktivitet. Området ligger sentralt til i sentrumsområdet og er en naturlig plassering for en møteplass. I dag består området av en asfaltert flate der gjennomgangstrafikk og parkering preger området. Arresten har noe uteservering og det er plassert et par piknikbenker på området. Bortsett fra et gatelys er det kun lys fra butikkene rundt som lyser opp plassen.

Andenes skole

Området er et tydelig mellomstopp mellom fritid og skole, og preges av barn i alderen 6-12 år og foreldre som møter hverandre i det de er der for å hente barn, eller observere lek. Området inneholder en lekeplass for barna, men ingen annen møblering. Ved befaring satt foreldre på fotballbingen. Det er vegetasjon i form av gressplen på området, men ingen trær som kan skape romfølelse og skjerme for vær. Det er mye vær her, både i form av sol og vind. Belysningen er bra.

Biblioteket

Biblioteket har potensiale for å være en åpen og inkluderende møteplass. Vi ser at mange av dagens bibliotek nettopp fungerer som en plass der man kan møtes på tvers av samfunnsgrupper og der det ikke er noen forventninger til inntekt eller ferdigheter. De ansatte ved Andenes folkebibliotek har både ønsker og ambisjoner om dette, men dessverre gjør beliggenheten og byggets kvalitet dette vanskelig. De ansatte ved biblioteket sier selv at de har få drop-in kunder og at det er mest skoleelever som kommer innom for å leie bøker. Utenfor biblioteket er det skjermet for vind, men dårlige solforhold. Plassen er møblert med en sittegruppe. Det er noe plen på området, ellers ingen vegetasjon.

Idrettshallen

Møteplass der man kan holde på med idrett, men fungerer også som en uformell møteplass for ungdommer. De henger ofte på tribunen inne i hallen. Det er en plass som er åpen, der man ikke trenger å betale for å være. Siden det er en plass som ikke er planlagt for opphold uten å bedrive idrett blir de stadig kastet ut derifra. Uteområdet byr heller ikke til opphold i noen særlig grad, bortsett fra tribunen som benyttes ifm. fotballkamper. Solforholdene på idrettsplassen er svært gode. Det grønne området mellom idrettshallen og rådhuset har potensiale for å være et lunt uterom.

Utenfor Prix

Spontane møter på veg til og fra butikken, noen stopper utenfor for å ta en prat. Dette er et av områdene ungdom oppholder seg. Det er ikke tilrettelagt på noen annen måte enn at det står to piknikbenker der. Benkene er plassert ut mot Storgata og det er ingen skjerming for verken vind eller trafikk. Området er opplyst fra gatelysene langs Storgata. Bruken av denne plassen er nok ikke resultat av egnet plassering og planlagt tilrettelegging, men heller mangelen på alternativer.

Shell

Siden dette ikke er en ukommersiell møteplass skiller den seg ut fra resten av stedene vi her har analysert. Vi mener likevel den er verdt å ta med da vi har lært fra ungdommer vi har snakket med at Shell er et sted mange unge oppholder seg på. Det er en plass de kan være inne, og sitte ned, men det krever at de kjøper ting. Også voksne samles her for en matbit. Beliggenheten er et stykke unna sentrum, og omgivelsene og uteområdet er ikke direkte attraktivt. Det er noen benker plassert på utsiden.

Klevannet

Klevannet er et nærturområde litt utenfor sentrum. Det er et populært område blant Andenes befolkning. Området har tuftepark, benker og grillhytte. Turstien rundt vannet er en lysløype, og stien er også tilgjengelig med rullator. Området er med andre ord tilrettelagt for flere aldersgrupper. Det er et naturlig og grønt friluftsområde med gode solforhold. Det kunne med fordel tilrettelegges for at en kan starte turen allerede ved idrettshallen slik at en kan komme seg til Klevannet gjennom en grønn forbindelse. Det ville bygget enda mer opp under Klevannets betegnelse som et nærturområdet.

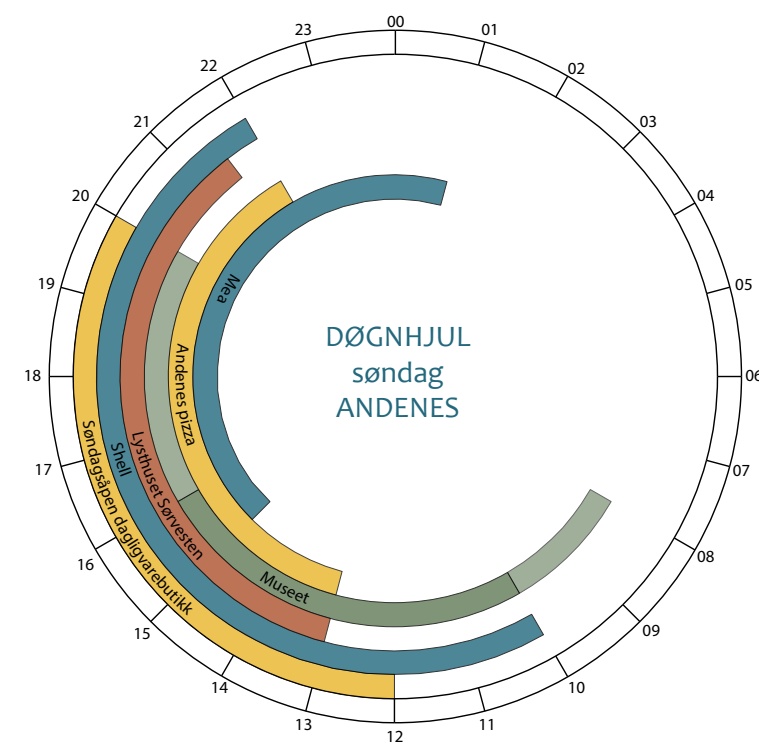
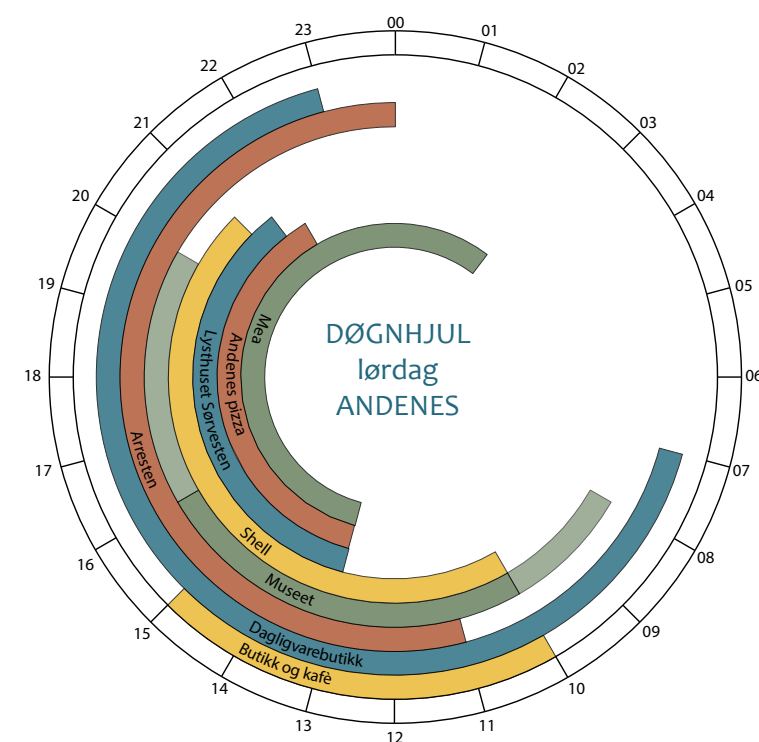
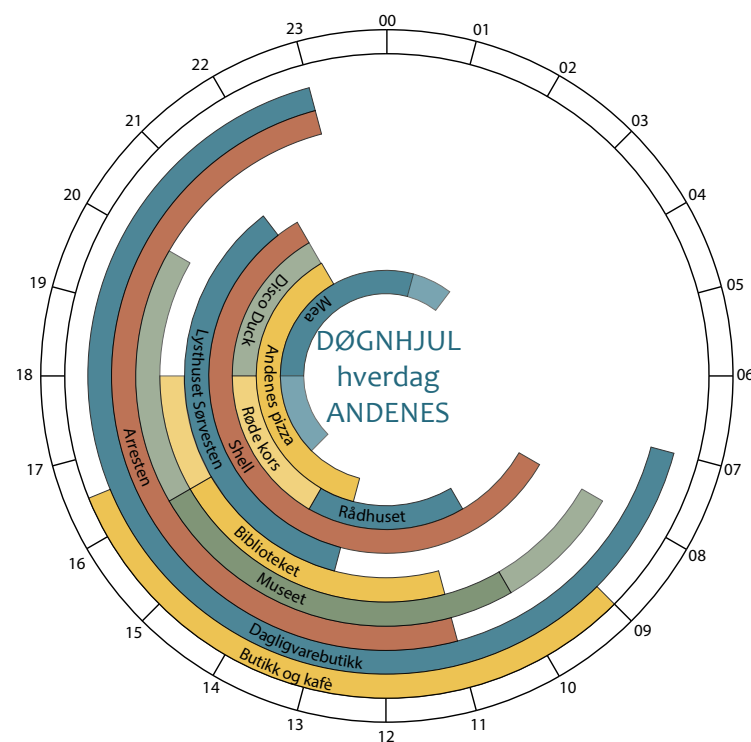

09: DØGNHJUL FOR ANDENES

Nærværet av andre mennesker er avgjørende for å tiltrekke seg folk. Med nærværet av andre mennesker følger tilfeldige møter, folkeliv, smil og fellesskap.

Andenes har en god del aktiviteter gjennom døgnet, også på kveldstid med enkelte restauranter og pub. Til og med søndager holder museet, Lysthuset Sørøsten, Mea og Andenes pizza åpent. Kontorbygg, skoler og barnehager bringer også folk til Andenes på hverdagene. Denne aktiviteten har potensiale til å skape liv i sentrum. Folk som går mellom butikker og kafeer, tilfeldige møter på veien fra jobb, møteplasser som oppstår der det er tett mellom ulike funksjoner. I dag mangler sentrum muligheten til å utnytte denne aktiviteten. Muligheten til å parkere rett utenfor stedene man skal til, været som til tider kan være surt, mangelen på gode forbindelser for fotgjengere og mangelen på oppholdssteder utendørs gjør at folkelivet uteblir til tross for at det kan være mange innom sentrum i løpet av døgnet.

Et døgnhjul fullt av aktiviteter gjør at Andenes har et godt utgangspunkt til å vere et sentrum med yrende folkeliv. Det trengs en utforming av gater og torg, samt gode forbindelser som tillater det.

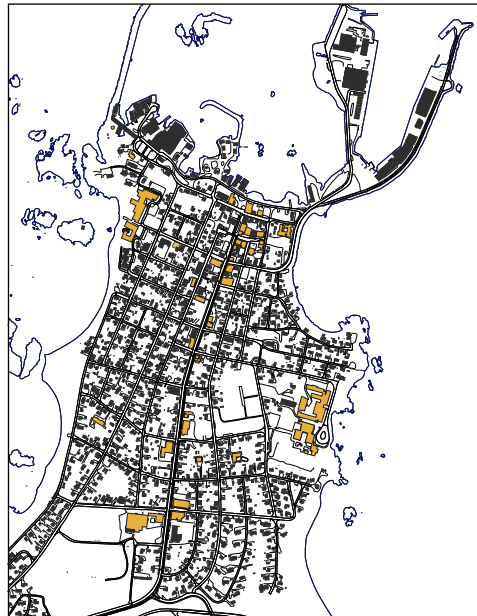
I0: BELYSNING

Belysning er et stadig tilbakevendende tema på Andenes. På en plass som flere måneder av året ligger i mørket er det forståelig at fungerende gatelys opptar befolkningen. Gatebelysningen, ikke bare på Andenes, men i kommunen generelt, består av gammel infrastruktur med stort etterslep på vedlikehold og oppgraderinger. Dette er en utfordring for en kommune som har begrenset med midler å bruke på drift og vedlikehold. En annen utfordring er at kommunen må vedlikeholde gatelys langs fylkeskommunal veg, som egentlig er Nordland fylkeskommune sitt ansvar.

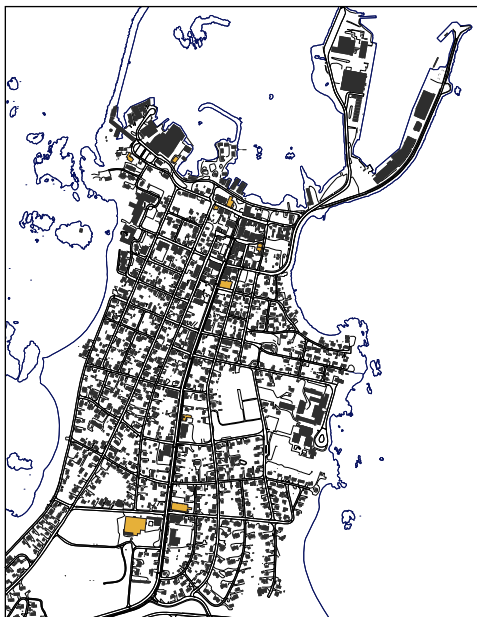
Ved kartlegging av dagens situasjon for gatelyset på Andenes ser vi at de langsgående gatene fra sør til nord i Andenes nord generelt er godt dekket med belysning. Belysningen har dog varierende kvalitet når det gjelder styrke og avstand. Storgata er den gaten med desidert best belysning. De tverrgående gatene fra øst til vest er dårligere opplyst. Noen av gatene har gatelys som ikke fungerer, andre har ikke gatelys i det hele tatt. Dette er et problem spesielt for de gatene som barnehagene vender ut mot, og gatene som leder til skolen og andre steder barn og unge ofte oppholder seg, som idrettshallen og Nordlysparken.

For Andenes vest er det også varierende belysning. Fylkesveien har som regel belysning, selv om det hender at også denne er mørklagt. Noen av nabolagene i området er mørklagt, og det ser her ut som de er en del av en større krets som har gått. Spesielt problematisk er området ved Prærien og Norlandiahallen. Her mangler det både gatelys og fortau og det er et område som er godt brukt blant barn og unge. Under arbeidet med reguleringsplanen for brannstasjonen vil det bli regulert inn fortau langs industriveien. Da vil det også være naturlig å se på belysning i området.

Det er nødvendig å kartlegge behovet for belysning der myke trafikanter og skoleveg må prioriteres. I stedet for at alle gatene på Andenes skal ha halvgod belysning som kommunen ikke har kapasitet til å vedlikeholde kan et alternativ være å prioritere de gatene som er mest brukt. Dette kan være del av en gatebruksplan der de ulike gatene blir gitt ulike roller og prioritet. Barn og unges skole- og fritidsveger bør da bli prioritert. Kommunen har gjennomført barnetråkk med 5., 7. og 9. klasse ved Andenes skole som vil bli brukt til å kartlegge disse (se vedlegg).

Bygg med aktiviteter på dagtid

Bygg med aktiviteter på kveldstid

11: VINDANALYSE

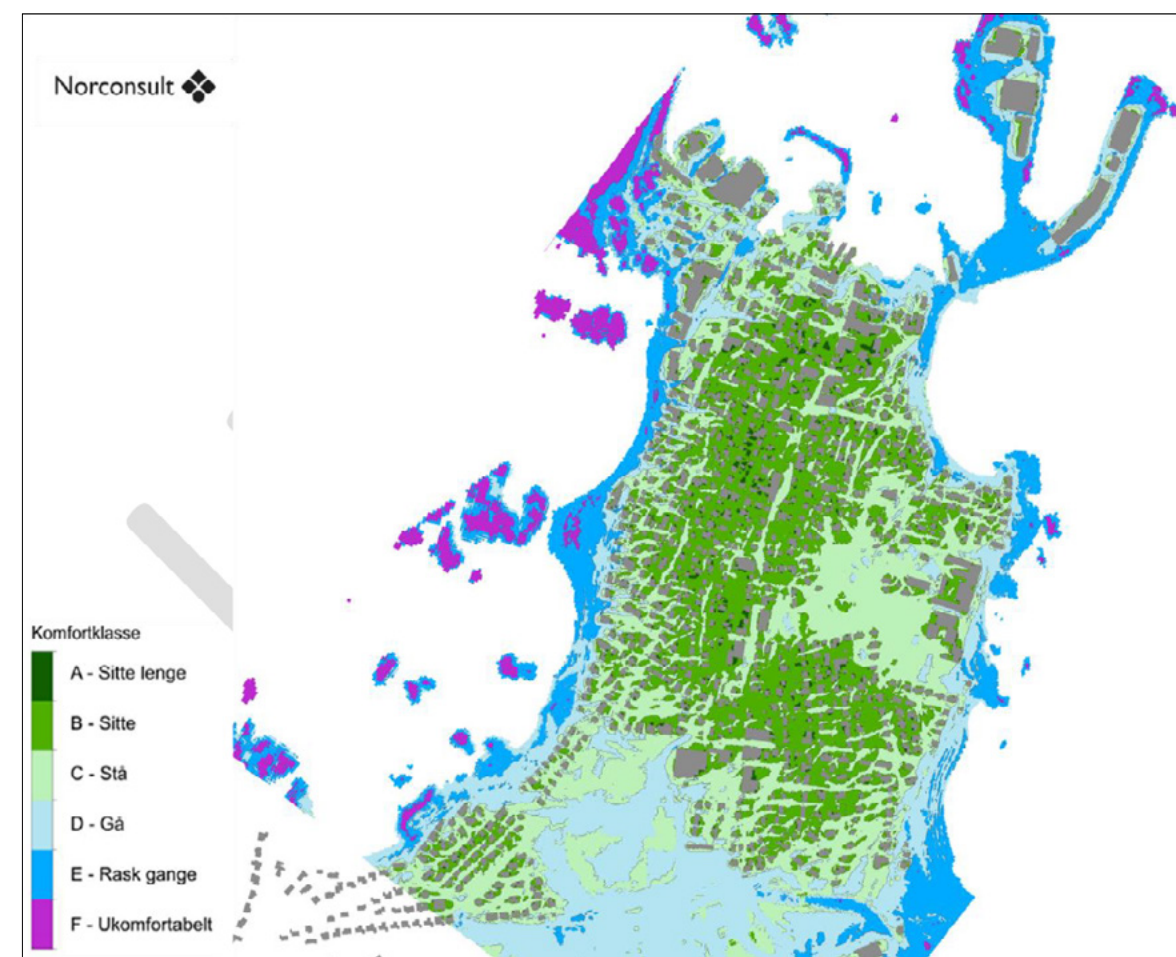
Det er ingen hemmelighet at det blåser mye på Andenes. For å få en forståelse av vindens påvirkning på uterommene i sentrum har Norconsult gjennomført en vindanalyse for kommunen. Analysen kan brukes til å finne egnede områder for opphold og møteplasser i sentrum, samt se på hvilke områder det burde gjøres skjermingstiltak.

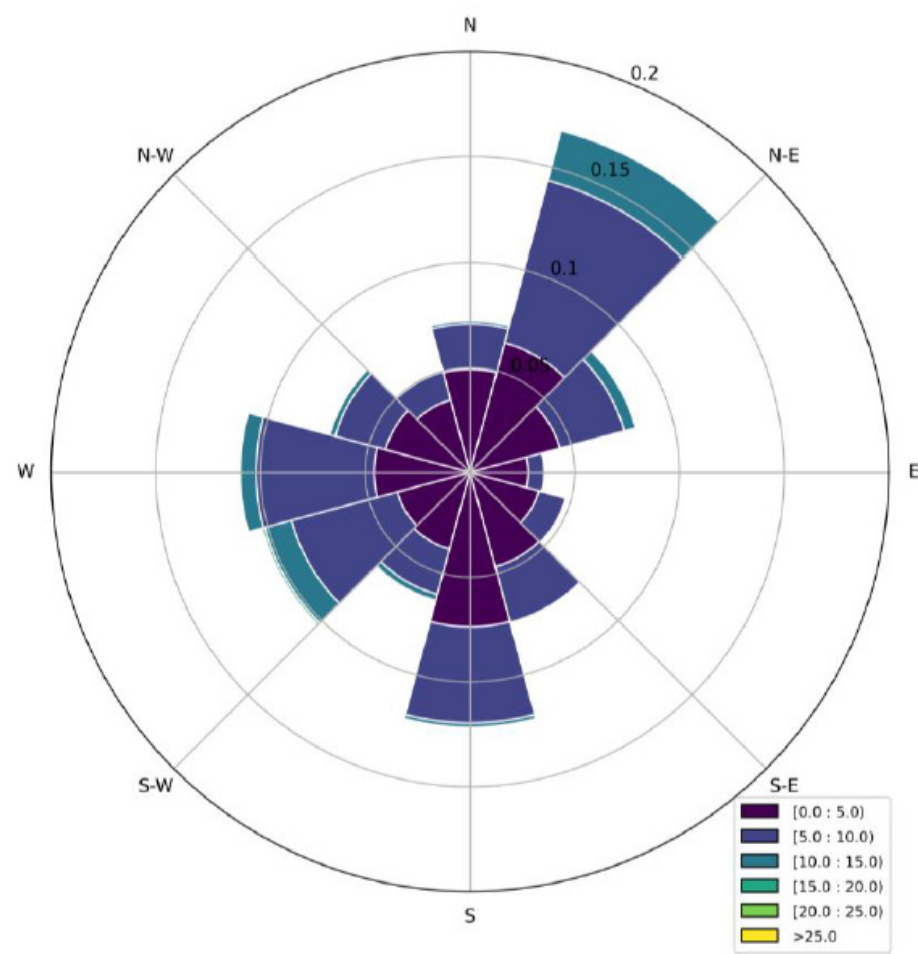
I sommerperioden mai til og med september er den dominerende vindretningen fra nord-nordøst. Kartet til høyre viser vindkomfort for Andenes sentrum med vind fra denne retningen. Resultatene fra analysen viser at man forventer god vindkomfort i de tettbygde områdene av Andenes sentrum i sommerperioden. De åpne områdene i indre sentrumsområdet har noe dårligere vindkomfort, med komfortklasse C (stå) og D (sitte). Dette gjelder hovedsakelig gravplassen og idrettsplassen hvor det er akseptabelt å ha disse komfortklassene. Områdene på yttersiden av bebyggelsene mot havet har vindkomfortklasse D (gå) og E (rask gange). Disse områdene bør derfor være tiltenkt aktivitet.

Det er noen gateløp som er mer vindutsatte enn andre da de ligger nesten parallelt med vindretningen. Dette gjelder Storgata og midtre del av Falcksgate. Det gjelder også den delen av miljøgata som er utformet til torg. Det oppstår en liten korridoreffekt ved Hans Oluf Lind monument som blir med noe nedstrøms frem til området rett øst for Andenes helsesenter. Området ved skolen er et utsatt område. Store deler av utearealet til Andenes skole har vindkomfortanalyse C (stå). Her kan det være aktuelt å gjøre noen skjermingstiltak for å gi eleven et bedre uteklima. Et fremtidig bygg på området sør for skolen vil kunne bidra til å skjerme mot vinden.

Tore Hundsgate som kan være et potensielt sted for et torg er godt skjermet for vind fra nord-nordøst retning. Her er det komfortklasse B (sitte) på store deler av området. I hjørnet mellom Arresten og Lysverket er det en del med komfortklasse A (sitte lenge). Her kan det være aktuelt å etablere sitteplasser og eventuelt uteservering.

Frrområdet mellom Idrettsveien og Vesterveien er mindre vindskjermet enn det man kanskje skulle tro med tanke på at det ligger mellom bolighus. Men området er såpass stort i forhold til høyden på husene, at store deler av området ikke oppnår en høyere komfortklasse enn C. De delene som ligger nærmere husene har klasse B. I den historiske kirkegården ved Falcksgate, der det kan være aktuelt å tilrettelegge for opphold og park, har deler av området komfortklasse B.

I 2: OPPSUMMERING

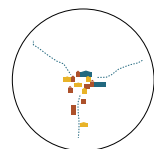
I oppsummeringen av stedsanalysen ønsker vi å gå tilbake til Randolph T. Hesters 10 prinsipper for gode sentre for å se hvordan Andenes ligger an, og få en oversikt over hva det bør fokuseres på i arbeidet med en ny sentrumsplan.

1. Tett konsentrasjon av ulike funksjoner.

Som vi har sett i analysen har Andenes potensiale til å være den perfekte 5-minuttersbyen. Et sentrum der det meste kan nås på 5 minutter og som legger til rette for at du kan bevege deg til fots mellom de ulike funksjonene. Værret, omtrent fra Folkets hus og nordover, har historisk sett vært handellsentrummet på Andenes, og vi mener at det er viktig å styrke denne delen av Andenes som nettopp dette. De siste årene har noen sentrumsfunksjoner flyttet ut av Værret og beveget seg sørover i Storgata. Med tanke på hvor få folk det er på Andenes blir dette et for langstrakt sentrum. Ved å fordele funksjoner oppover Storgata i stedet for å lokalisere de tettere sammen i nord, risikerer man å få et sentrum der avstandene blir for store og der folk vil velge å kjøre mellom butikkene. Når befolkningen må fordele seg over et så stort område blir ikke konsentrasjonen av folk tett nok til å skape et sentrum med folkeliv. Da skaper heller ikke næringslivet synergieffekter for hverandre. Videre bør man prøve å oppfordre nye bedrifter til å etablere seg rundt kjernen i sentrum for å styrke det tyngdepunktet.

2. Lett tilgjengelig for alle i området.

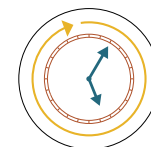
Det må jobbes med forbindelser mellom de ulike delene av Andenes og innenfor sentrum. Bedre løsninger for myke trafikanter vil gjøre sentrum mer tilgjengelig. I og med at veiene som fører inn til sentrum er vel så viktig å jobbe med som hele sentrum bør sentrumsplanen ta med seg en større del av Andenes enn det som defineres som sentrum.

Med godt design kan avstander føles kortere. For eksempel kan Storgata svært lang da du hele tiden ser hvor du skal ende og det ikke er så mye variasjon i gateløpet. Her kan man jobbe med attraksjoner langs veien, element som tar oppmerksomheten vekk fra avstanden man skal gå.

Andenes har i dag en kvartalstruktur med mer vegareal enn det som er nødvendig mtp funksjon og antall innbyggere. Dette gir mye grått areal, og mye drift for kommunen. Vi ønsker å se på muligheten for å etablere prioriterte hovedårer for ulike trafikantergrupper, og benytte noen av veiene til andre formål,

eksempelvis fortetting eller grønstruktur. Det kan være aktuelt å stramme opp noen av veiene som nå oppleves som overdimensjonerte og utflytende. Noen steder kan det være snakk om å redusere bredden for biltrafikk for å få plass til fortau. Andre steder kan det være aktuelt med rene gang- og sykkelveger. Det bør lages en gatebruksplan med prinsipiell utforming av ulike typer gater.

3. Hyppig, helst daglig, bruk både på dagtid og kveldstid

Andenes sentrum har et relativt godt butikktilbud, samt aktiviteter som fyller mange timer av døgnet sammenlignet med størrelsen på befolkningen. Den store avstanden til det regionale handelssentrumet Sortland, samt en stor giv og innovasjonsvilje i den lokale butikkgruppa er nok viktige grunner til dette. Aktiviteten i Andenes sentrum er i stor grad definert av kommersielle aktører, og det er derfor svært viktig og bra for stedet at denne aktiviteten i så stor grad har blitt opprettholdt til tross for den generelle trenden i regionen med å sentralisere flere slike funksjoner til Sortland. En fremtidig mulighet for videre utvikling av sentrum vil også kunne være å introdusere ikke-kommersielle aktører som kan bidra til økt folkeliv og utvikling til fordel også for butikkene som allerede er etablert i området.

En forutsetning for å opprettholde aktiviteten i sentrum, og stimulere til videre utvikling vil være å begrense utstrekningen til sentrum og på den måten få en tettere konsentrasjon av menneskene som bruker sentrum. I tillegg til dette er det viktig at byrommene og møteplassene i sentrum er attraktive og støtter opp om aktiviteten som skjer innomhus i butikklokalene. Dette vil skape liv og aktivisere sentrum også i fremtiden.

4. Plasser for formelle og uformelle møter

Med blant annet Lysverket, Arresten, Andenes pizza, Idrettshallen og Fyrvika har Andenes et godt utvalg av steder for det en kan kalle "formelle" møter. Når det gjelder uformelle møteplasser har Andenes i høyeste grad et forbedringspotensial. Som det kommer frem i analysen av møteplasser på Andenes savner ungdom steder de kan møtes uten at det forventes noe av dem, uten at de må være med på aktiviteter eller kjøpe noe. Dette er et ønske også blant en bredere del av kommunens befolkning.

Et viktig tiltak for å forbedre dette vil være gode byrom mellom butikkene og andre aktiviteter som legger til rette for tilfeldige møter mellom folk som allerede er ute på ærender. På Andenes stikker Tore Hundsgate seg frem som et naturlig sted for en slik møteplass med stort potensial, plassert i kjernen av handelssentrum med nærhet til næringslivet.

For et værutsatt sted som Andenes vil det også være behov for uformelle møteplasser innendørs. En funksjon som bibliotek har et stort potensiale i å være

nettopp en uformell, ukommersiell og inkluderende møteplass. I bibliotekloven står det bla at "Folkebibliotekene skal være en uavhengig møteplass og arena for offentlig samtale og debatt." og "Det enkelte bibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet." Andøy folkebibliotek ønsker å være dette, men beliggenhet og byggets kvalitet gjør at potensialet til biblioteket ikke kan nås i dag. Et folkebibliotek i nærmere tilknytning til sentrum kan gjøre det til en naturlig møteplass for kommunens befolkning.

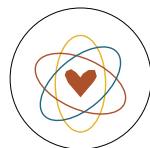
5. Hjelper til med å utvikle lokal kunnskap

Andenes huser en rekke aktører som er viktige i utviklingen av lokal kunnskap. Det er likevel et stort forbedringspotensiale når det kommer til de fysiske arenaene som kan legge bedre til rette for dette. Dette er steder som kan fungere som demokratiske møteplasser med informasjonsdeling og kunnskapsutvikling, og være grunnlag for arrangementer som har dette som mål. Også her ville ikke-kommersielle møteplasser som et bibliotek være en viktig spillebrikke for å forbedre dette i sentrum. I tillegg til dette trenger sentrum de gode fleksible rommene, ute og inne, som kan brukes til en rekke arrangementer som fremmer demokrati og utviklingen av lokal kunnskap.

I dag er det lokaler som Fyrvika og Folkets hus som kan huse disse funksjonene og det har vært flere vellykkede arrangementer her som har bidratt til å løfte ulike problemstillinger i lokalsamfunnet. Det er likevel flere arrangementer som uteblir på grunn av uegnetheten til disse lokalene, spesielt av de uformelle møtene som fremmer kunnskapsutveksling og mer spontane debatter.

6. Utvikler felles interesser og verdier

Lag og foreningslivet, samt frivilligheten på Andenes er rikt og mangfoldig, og står for en svært stor del av fritidstilbudene til befolkningen. Dette gjelder både selve deltakelsen i slike lag og foreninger, men også for forbrukerne av kulturtilbudet disse foreningene tilbyr i form av forestillinger, konserter og sportsarrangement. Mange av disse foreningene har et stort spenn i medlemmenes alder og bakgrunn, og dette gjelder også besøkende/publikum til de arrangementer som foreningene står for. Frivilligheten på Andenes er også en stor del av den felles stedsidentiteten som deles av befolkningen uansett om en er en direkte bruker av tilbudet eller ikke. Mangelen på fleksible lokaler som kan huse kulturarrangementer som konserter, debatter og forestillinger er også til hinder for at det organiserte foreningslivet kan drive som de selv ønsker på Andenes, og gi et kulturtilbud til befolkningen. Lokalene som nå er tilgjengelige er for noen arrangementer uegnede og kan være dyre å ta i bruk for frivillige lag og foreninger.

Andenes har et forbedringspotensiale når det gjelder flerfunksjonelle møteplasser, som tilrettelegger for uorganisert bruk. På slike møteplasser trenger en ikke å være en aktiv organisert part men kan delta i et fellesskap uten at det settes de samme krav til brukere/deltakere som i det organiserte lag og foreningslivet. Vi ser blant annet at dette er spesielt viktig for ungdom der deltakelse i lag og foreningslivet dabber fra ungdomsskolealder og oppover. Det finnes også flere i befolkningen som ikke ønsker å delta i de formelt organiserte miljøene, men fremdeles vil være en del av et fellesskap og få muligheten til å utvikle felles interesser og verdier. Eksempel på møteplasser som kan dekke et slik behov er aktivitetsparker, skate-parker, offentlige utstillingsrom eller tilrettelagte tur- eller parkarenaer i nærhet til sentrum.

7. Gir en god forståelse av når du entrer og når du forlater sentrum.

I dag kan Andenes sentrum oppleves som noe utflytende og lite definert. "Hva er sentrum?" er det mange som har lurt på under arbeidet med denne stedsanalysen. Dette viser til et behov for å styrke identiteten til sentrum og opplevelsen av når du er i kjernen av sentrum.

Området med sentrumsfunksjon bør få egne bestemmelser når det gjelder utforming, utnyttelsesgrad og bygningstypologi. Blant annet bør man tilstrebe tettere bebyggelse i sentrum og at nye bygninger som blir oppført skal ha næring i første etasje og bolig på toppen. Fasadene i sentrum bør ha en utadvendt funksjon og det bør være et skifte i hvilken trafikantergruppe som prioriteres, der myke trafikanter gis mer plass. Opprydding i parkeringssituasjonen i sentrum kan bidra til et bedre samspill mellom det som skjer inne og ute.

8. Reflekterer sin naturlige kontekst i sin bygde form.

Andenes er et fiskevær der befolkningen alltid har hatt et forhold til havet med både arbeidsplass og naturlige omgivelser definert av sin geografiske plassering. Utviklingen over mange år har likevel ført til at Andenes vender seg mindre mot havet enn det tidligere har gjort, med havnen som en mindre naturlig del av sentrum og folks hverdagsliv enn før.

Det er viktig for et godt sentrum og et attraktivt sted at det reflekterer sin naturlige kontekst, og utnytter sin unike plassering. For Andenes betyr dette at mangelen på gode koblinger mot havet og havnen utgjør et stort potensial for forbedring i videre steds- og sentrumsutvikling.

Andenes er også mot vest og øst omgitt av vakre områder i møtet mellom hav og land, og det å tilgjengeliggjøre disse, og knytte dem til sentrum vil også kunne forbedre Andenes utvikling. Her er arbeidet med en kyststi høyst relevant.

Det planlagte prosjektet “The Whale” er et prosjekt som viser hvordan en kan drive utvikling som reflekterer sin naturlige kontekst og tilgjengeliggjør de delene av Andenes som viser frem dets spesielle geografiske plassering, og gjør det til en fordel for egen sentrumsutvikling.

9. Har en sammenhengende bygningsform som er inspirert av det lokale

Andenes nord er i dag dominert av mindre eneboliger som er plassert i en kvartalsstruktur i tillegg til en del andre typologier som likevel alle forholder seg til en ganske liten skala, med få etasjer og begrenset størrelse. Det er likevel flere ting i Andenes bygde miljø, som farge- og materialbruk, som skaper den lokale visuelle identiteten. Dette kan benyttes som verktøy til å knytte nyere, tettere og større bebyggelse sammen med det eksisterende dersom det blir aktuelt.

Hvilken bygningsform som fremhever Andenes identitet vil være viktig å ha med seg når sentrum skal utvikles videre med nye utbyggere som ønsker å etablere seg. Dette kan gjøres ved å ha bestemmelser som sier noe om utforming, f.eks. form på taket, byggets møneretning og antall etasjer. Sentrumsplanen bør også være tydelig på hvordan nye bygg skal inngå i en helhetlig plan slik at vi unngår bygninger som i for liten grad er tilknyttet omgivelsene. Dette betyr ikke at det ikke er rom for nye type bygninger med mer moderne uttrykk, eller andre visuelle kvaliteter enn det eksisterende, men at de bør reflektere konteksten de blir plassert inn i.

Som vist i analysen av Andenes visuelle identitet ser vi at trenden går fra en mer kulert fargesetting av husene til en økende bruk av grå nyanser. Kommunen ønsker ikke å sette harde bestemmelser på hvordan privatpersoner fargesetter bygningene sine, men ønsker gjennom bevisstgjørelse og kunnskapsdeling via en visuell veileder å inspirere til bruk av en fargepallett som kan være med å fremheve identiteten til Andenes.

10. Er designet for å invitere til forpliktelse.

Ved å følge de andre ni prinsippene for gode sentrum, er målet å oppnå et attraktivt sentrum som styrker følelsen av tilhørighet og gir lokale opplevelser og verdier. Attraktive sentrum som folk har et godt forhold til oppfordrer også til økonomiske investeringer og frivillige investeringer i form av tid og energi. Dette er avgjørende for å utvikle sentrum videre. Det er ikke nok å ha en plan for hvordan sentrum skal se ut, man er avhengig av private investorer til å gjennomføre planene. Og man er avhengig av lokalsamfunnet for å fylle planene med liv og et ønske om å ta vare på det.

Frivilligheten på Andenes, og i Andøy kommune generelt, har lange tradisjoner

og er noe Andøyværingene kan være stolte av. De senere årene har likevel vist en tendens til nedgang i frivilligheten, og dette viser at en ikke kan ta dette bidraget for gitt, men må oppfordre og tilrettelegge for at frivilligheten også i fremtiden kan være en viktig aktør for å både utvikle og fylle sentrum med aktivitet.

I 3: KONKLUSJON

Analysen har pekt på at Andenes består av flere områder med ulike funksjoner. Selve tyngdepunktet av handelssentrum er plassert i Værret, og det foreslås å styrke dette tyngdepunktet. Samtidig viser analysen et behov for å se på hvordan sentrum skal knyttes sammen med andre områder på Andenes og på behov som ikke alene kan løses i sentrum, som fortetting, plassering av offentlige tjenester og bedre forbindelser for myke trafikanter. Med bakgrunn i dette foreslås det at sentrumsplanen som følger denne analysen utformes som en kommunedelplan for hele Andenes nord, fra SAS-krysset og nordover. Innenfor planavgrensningen bør det settes av et mindre område som gis sentrumsformål, fortrinnsvis i Værret.

Med tanke på størrelsen på planområdet vil det være mest naturlig å utarbeide planen som en kommunedelplan. Denne plantypen vil også gi en større fleksibilitet i videre utforming av sentrum. Blir planen for detaljert vil det være en risiko for at planens hensikt kommer i veien for andre behov som kan medføre dispensasjoner. For de fleste områder i planen bør bestemmelsene være så detaljerte at det kan bygges direkte fra kommunedelplanen, mens i noen utvalgte områder kan det være aktuelt å kreve reguleringsplan.

I 3.1: Videre mål og arbeid

Målsetningene for sentrumsplanen blir å:

- Legge rammene for en fortettingsstrategi som ivaretar Andenes som attraktivt bosted.
- Skape et mangfold av møteplasser som møter Andenes behov
- Legge til rette for attraktive byrom som fremmer aktiv bruk av sentrum, med sentrum som en definert kjerne på Andenes.
- Sørge for at kulturminner, historiske bygg og øvrig kulturarv ivaretas og brukes som en identitetsbærende ressurs i sentrum.
- Utvikle Andenes som et attraktivt kommunesenter og samlingssted for alle innbyggere i Andøy kommune.
- Tilrettelegge for gode medvirkningsprosesser i utviklingen av sentrum
- Videreutvikle sentrum som et attraktivt sted for næringsliv
- Utvikle og forbedre forbindelser for myke trafikanter og oppprioritere denne gruppen i videre mobilitetsplanlegging på Andenes.

Stedsanalysen viser behov for at følgende arbeid prioriteres i videre utvikling av Andenes:

- Revidering av kommunens kulturminneplan med et utvidet fokus på historiske bygningsmiljø
- Boligsosial handlingsplan som kan klargjøre behovet for videre boligutvikling på Andenes
- Estetisk veileder som kan brukes av privatpersoner, næringsliv og det offentlige i forvaltning av egen bygningsmasse samt nybygg på Andenes
- Gatebruksplan med prinsipiell utforming av ulike type gater med prioriterte hovedårer for ulike trafikantergrupper.
- Plan for drift av sentrum som inkluderer eksisterende og fremtidig behov for vedlikehold og drift av byrom, grønnstruktur og gatearealer.
- Utredning for plassering av ny fleravdelings barnehage på Andenes
- Forvaltningsplan for statlig sikrede friluftsområder.

Andre behov som bør belyses og adresseres i videre arbeid:

- Voksenopplæring og Integrering sitter i dag i leide lokaler som er uegnet til drift. Dette er et program som bør løses i Andenes sentrum i fremtiden.
- Andøy kulturskole har ingen egne lokaler – inkludert kontor til rektor og andre ansatte samt lagring og forvaltning av materiale. Undervisningen foregår i dag på de ulike skolene i kommunen. Alternative løsninger for kulturskolen bør utredes.
- Andøy folkebibliotek er i dag i svært uegnede lokaler med begrenset tilgjengelighet for befolkningen. Dette er et program som bør løses på en annen måte i fremtiden.

I 3.2: SWOT - ANALYSE

STYRKER Værret - tett konsentrasjon av ulike funksjoner med potensial som 5-minuttersby. Mange lokale butikker, kaféer og restauranter i sentrum som er en drivkraft i sentrumsutviklingen. Frivilligheten og lag- og foreningslivet som fyller Andenes med aktivitet og er viktig for bo- og blilyst - med Andenes Vel som drivkraft i utviklingen av de fysiske omgivelsene på Andenes. Andenes unike geografiske plassering, som muliggjør hvaltitting, fiske og satelitt-turisme.	SVAKHETER Mangelen på uformelle og ukommersielle møteplasser Dagens utforming legger opp til en bilbassert kultur med dårlige forbindelser for myke trafikanter. Lite variert boligmarked, med oververkt av eneboliger.
MULIGHETER Forsterke Værret som tyngdepunkt for handelssenter Kvartalstruktur som muliggjør ulik bruk av gatene og danner et fleksibelt grunnlag Den store strømmen av turister i sommersesongen har potensial til å skape liv og aktivitet i sentrum The Whale som fremtidig identitetsbygg og reiselivsdestinasjon Rakettåret 2023 som startskudd for ny utvikling og strategi Kyststien som en sammenhengende grønstruktur på Andenes Kulturhistoriske bygninger som forskjønnende og identitetsskapende elementer i sentrum	TRUSLER Værret som kan gjøre det utrivelig å oppholde seg ute og som tærer på bygningsmasser. Generell Befolkningsnedgang og en aldrende befolkningssammensetning. Unge folk flytter vekk. Kommunens begrensede ressurser til drift og vedlikehold Sentrumsfunksjoner som flyttes ut av Værret Tom bygningsmasse som forfaller og er sjenerende i sentrum Nedprioritering av visuelle kvaliteter i byrom og bygningsmasse i sentrum